

Valutehnoloogia

A

1. abimudel **i** master pattern; double-contraction pattern **v** промодель; мастер-модель
Mudel mille abil valmistatakse (valatakse) vormimisel kasutatavad korduvkasutatusega mudelid või mudelplaadid (vt. *mudel*; *mudelplaat*).
2. abrasiivgraanul[juga]puhastus (protsess); abrasiivgraanul[juga]puhastamine (operatsioon) **i** gritblasting; grit blast cleaning **v** дробеструйная очистка
Suurte valandite, sepiste, stantsiste pinna jugapuhastus abrasiivgraanuleid kasutades (vt. *jugapuhastus*; vrdl. *haavell[juga]puhastus*; *liiv[juga]puhastus*).
3. abrasiivgraanulid **i** grit **v** дробь [остроугольная]
Teravaservalised metallosakesed milliseid kasutatakse valandite, sepiste, stantsiste pinna puhastamisel (vrdl. *haavlid*).
4. aeraator → kobesti
5. ahenduskärn **i** washburn riser core; breaker core; neck[ed]-down core; wafer core **v** разделительная пластина; стержень-перемычка
Kärnisegust või keraamilisest materjalist, sisemise avaga kärn ahenduse moodustamiseks kergeemaldataval valupeal (vt. *valupea*; *kergeemaldatav valupea*).
6. ahjupõhi; ahjupõrand **i** hearth **v** лещадь
Šaht- või leekahju tulekindlatest tellistest või teistest tulekindlatest materjalidest põrand kuhu sulatuse ajal koguneb sulametall.
7. ahjupõhja tihendus; ahjupõranda tihendus (protsess) ahjupõhja tihendamine; ahjupõranda tihendamine (operatsioon) **i** ramming [of bottom]; ramming of hearth **v** набивка [пода]
Tulekindlast pulbermaterjalist sulatusahju põhja (põranda) ettevalmistus tihendamise (kinnitampimise) teel.
8. ahjupõrand → ahjupõhi
9. ahjupõranda tihendus → ahjupõhja tihendus
10. ahjuvõlv **i** arch; [furnace] roof; crown **v** свод [печи]
Ahju konstruktsioonelement – tulekindlast materjalist lagi.
11. alltoitekanal; sifoontoitekanal **i** bottom gate; bottom ingate **v** сифонный питатель; сифонный литник
Toitekanal sulametalli vormiõõnde juhtimiseks alt (vt. *toitekanal*; vrdl. *ülatoitekanal*; *eralduspinnatoitekanal*; *korrustoitekanal*).

12. alumiiniummalm **i** alumin[i]um [pig] iron **v** алюминированный чугун
Alumiiniumiga legeritud, suurendatud tugevuse, kuuma-, korrosiooni- ja kulumiskindlusega malm.
13. alumiiniumoksiid; alumina **i** alumina; alumiinium oxide **v** глинозём; оксид алюминия
Kõrge sulamistemperatuuriga mineraal Al_2O_3 mis leiab kasutamist tulekindlate materjalide tootmisel kui ka peenestatud kujul valutehnoloogias vormimaterjalina (vt. *vormiliiv*).
14. alumina →alumiiniumoksiid
15. alumine osa **i** drag **v** нижняя часть [оснастки]
Valuvormi, vormkasti, mudeli alumine osa (alumine pool).
16. alumine poolvorm **i** drag; bottom half mo[u]ld **v** нижняя полуформа
Vormi alumine pool kahte vormkasti vormimisel (vrld. *ülemine poolvorm*).
17. alumine vormkast **i** drag; bottom mo[u]lding box **v** нижняя опока
Vormkast alumise vormipoolde vormimiseks (vt. *vormkast*).
18. antifriktsioonmalm; laagrimalm **i** antifriction cast iron; bearing cast iron **v** антифрикционный чугун
Laagrimaterjalina kasutatav kulumiskindel malm.
19. Antioch-protsess **i** Antioch-process **v** Антиох-процесс
Valu püsi- või väljasulatavate mudelite järgi valmistatud, autoklaavides kuumutatud kipsvormides . Kasutatakse peamiselt Al-sulamitest valandite tootmisel (vrld. *valu kipsvormi; Сапачо-протсесс*).
20. arvutuslik hüdrostaatrõhk **i** effective sprue head; effective metal head; effective sprue height **v** расчетный [металлостатический] напор; расчетная высота напора
Keskmise arvutuslik metallisamba rõhk vormiõdne täitmisel sulametalliga
21. asenduskärn; pealeasetatav kärn **i** cover core; cake **v** стержень - лепёшка
Vormimisel vormi ülemisse poolde asetatav õhukese plaadi kujuline kärn asendamaks eemaldatud osa mudelist.
22. atmosfäärirõhul toimiv kompensaator → atmosfäärirõhul toimiv valupea
23. atmosfäärirõhul toimiv valupea; atmosfäärirõhul toimiv kompensaator **i** atmospheric riser; atmospheric pressure head **v** атмосферная прибыль; прибыль с атмосферным давлением
Valupea, mis toidab valandit atmosfäärirõhul (vt. *valupea*; vrld. *ülerõhul toimiv valupea*).
24. austeniitmalm **i** austenitic [cast] iron **v** аустенитный чугун
Austeniitse metalse põhimassiga (maatriksiga) [valu]malm.
25. avatud [gaasi]tühik; pindmine [gaasi]tühik **i** surface blowhole **v** поверхностная [газовая] раковина
Valudefekt: gaaside (õhu) kaasahaaramisest ja/või kahanemisest tingituna tühik, mis on valandi välispinnale avatud (vrld. *suletud [gaasi]tühik*).

26. avatud kahanemistühik **i** external shrinkage; open shrinkage **v** открытая усадочная раковина
Valudefekt: valandi või valuploki välispinnale avatud kahanemistühik (vrdl. *suletud kahanemistühik*).
27. avatud kompensaator → avatud valupea
28. avatud valupea; avatud kompensaator **i** open riser; open feeder [head] **v** открытая прибыль
Atmosfääriga (vormi pinnaga) ühenduses olev valupea (vt. *valupea*; vrdl. *suletud valupea*).

B

29. betoniit[savi] **i** betonite [clay] **v** бетоновая [формовочная] глина
Üks vormisavi liike, mille põhimineraalideks on $Al_2O_3 \cdot 4SiO_2 \cdot n H_2O$ (vt. *vormisavi*).
30. bimettallvaland **i** bimetal; dual-metal casting **v** биметаллическая отливка
Kahest erinevast metallist koosnev valand.

C

31. Сарасо-protsess **i** Сарасо-process **v** Капако-процесс
Valu väljasulatavate mudelite järgi valmistatud, tulepüsivaid materjale sisaldavates kipsvormides. Kasutatakse peamiselt Al-sulamitest valandite tootmisel (vrdl. *valu kipsvormi*; *Antioch-protsess*).
32. CO₂ – protsess → süsihappegaasprotsess

D

33. defekt **i** defect; flaw **v** дефект
Detaili (toote) talitusomadusi halvemuse suunas mõjustav katkevus (vt. *katkevus[defekt]*).
34. defosforeerimine; fosforiärastus **i** dephosphorization **v** дефосфоризация; обезфосфоривание
Metallist (malm, teras) sulatusprotsessis fosfori eemaldamine.
35. degasaator **i** degasifier; degasser; degasifying agent **v** дегазатор; дегазирующее средство
Aine sulametallis lahustunult või keemiliste ühenditena (oksiididena) olevate gaaside eemaldamiseks.
36. degaseerimine **i** degassing **v** дегазирование
Sulametallist lahustunud gaaside eemaldamine. Degaseerimise efektiivne meetod on vaakumdegaseerimine (vt. *vaakumdegaseerimine*).
37. degaseerimine vaakumis → vaakumdegaseerimine
38. dekarboniseerumine; süsiniku väljarõlemine **i** decarbonization; decarburation **v** обезуглероживание
Süsinikusalduse vähenemine malm- ja terasvalandite (samuti sepiste ja stantsiste) pinnakihis jahutamisel või kuumutamisel hapnikurikkas keskkonnas.

39. dekstriin **i** dextrin **v** декстрин
Tärklise hüdrolüüsi vaheprodukt mida kasutatakse sideainena kärnide valmistamisel (vt. *sideaine*).
40. dendriitlikvatsioon → mikrolikvatsioon
41. desintegraator **i** disintegrator **v** дезинтегратор
1. Seade habraste metarjalide peenestamiseks.
2. Üks kobestite liike valutehnoloogias (vt. *kobestus*).
42. diafragmaga press[vormimis]masin **i** flexible-diaphragm squeezing machine; flexible-diaphragm squeezer **v** диафрагменная прессовая формовочная машина; формовочная машина с диафрагменным прессованием
Press[vormimis]masin vormisegu tihendamiseks (pressimisega) suruõhuga elastse diafragma kaudu mis tagab vormisegu ühtlasema tiheduse (vt. *press[vormimis]masin*).
43. dosaator **i** feeder; proportioner **v** дозатор
Seadis etteantud massi või mahuga vedeliku ja/või puistematerjali automaatseks doseerimiseks.
44. draier **i** core druer; core dryer; core drying cradle **v** драйер
Figuraalne, tavaliselt perforeeritud metallalus kärnide paigutamiseks transportimisel ja kuivatamisel (vt. *kärn*).
45. dross **i** dross; scum **v** съёмы; дроссы
Mitterauasulamite sulatuse ja/või rafineerimise protsessis moodustuv ning sulatise pinnale kerkiv ning sealt eemaldatav tahke, enamasti oksiidne materjal (vrld. *räbu*).
- E**
46. eemaldatav vormkast → äratõstetav vormkast
47. eend **i** boss; bead **v** бобышка
Ette- või väljaulatuv, suurendatud seinapaksusega osa valandil, sepiisel, stantsisel.
48. eraldusaine → piirdeaine
49. eralduspind; lahutuspind **i** parting **v** поверхность разъема
Valuvormi, mudeli, stantsi jms. mudeli pooli eraldav pind. Eralduspind on enamasti tasapinnaline (vrld. *eraldustasand*).
50. eralduspinnatoitekanal; lahutuspinnatoitekanal **i** parting gate; parting ingate; joint gate **v** питатель по разьёму; литник по разьёму
Toitekanal sulametalli vormiõõnde suunamiseks vormi lahutuspinnal (vt. *toitekanal*; vrld. *alltoitekanal*; *ülatoitekanal*; *korrustoitekanal*).
51. eraldustasand; lahutustasand **i** parting plane **v** плоскость разъема
Valuvormi, mudeli, stantsi jms. pooli eraldava eralduspinna erijuht – vormi, mudeli, stantsi jms. pooli eraldav tasand (vrld. *eralduspind*).
52. erosioonidefekt **i** erosion; wash; cut **v** обжим
Valudefekt: liivvormi mehaanilisest erosioonist põhjustatud valandi kohalik paksenemine.
53. esmasulam → primaarsulam

54. etüülsilikaat **i** ethyl silicate **v** этилсиликат
Sünteesiline räniorgaaniline vedelik mis leiab kasutust sideainena täppisvalu (vt. *täppisvalu*).

F

55. ferriitmalm **i** ferritic [cast] iron **v** ферритный чугун
Ferriitse metalse põhimassiga (maatriksiga) [valu]malm.
56. filterkärn **i** strainer core; choke core; filter core **v** фильтровальная сетка
Valukanalite süsteemi asetatav räbu ja mittemetalsete osakeste eraldumiseks ettenähtud perforeeritud kärn (vt. *kärn*).
57. fosforiärrastus → defosforeerimine
58. fosformalm **i** phosphoric [pig] iron **v** фосфористый чугун
Fosforiga legeritud, suurendatud vedelvoolavuse ja kulumiskindlusega malm (vt. *vedelvoolavus*).
59. furn **i** tuyere; lance (hapnikkonverteris) **v** фурма
Seadis õhu või hapniku puhumiseks vagrankasse, konverterisse jt. metallurgilistesse seadmetesse.
60. furnide kollektor **i** wind box; blast box **v** воздушная коробка; фурменный коллектор; фурменная коробка
Seadis õhu jaotamiseks metallurgilise seadme (vagranka) furnide vahel (vt. *vagranka; furn*).

G

61. gaaside eraldumine **i** gassing; gas release **v** газовыделение
Gaaside eraldumine sulametallist jt. materjalidest (vrld. *gaaside neeldumine*).
62. gaaside neeldumine **i** gas absorption; gas pick-up; gassing **v** поглощение газов
Gaaside neeldumine (absorbeerumine) sulametallis jt. materjalides (vrld. *gaaside eraldumine*).
63. gaasiläbilaskvus **i** permeability **v** газопроницаемость
Poorsete materjalide sh vormi- ja kärnisegu omadus lasta läbi gaase (vt. *kuivvormi gaasiläbilaskvus*).
64. gaasipoorsus (lahustunud gaasidest tingitud); vesinikpoorsus **i** pinhole porosity; pinholes **v** газовая пористость (от растворенных газов); ситовидная пористость (раковины)
Valudefekt: poorsus mis väljendub väikestes, sulametallist kristalliseerumisel eralduvates gaasipoorides valandis, keevisõmbluses või pinnetes ja on tingitud lahustunud gaaside (enamasti vesiniku) eraldumisest (vt. *gaasipoorsus*).
65. gaasipoorsus **i** gas porosity **v** газовая пористость
Valudefekt: sisemistest (lahustunud gaaside eraldumine) või välimistest (gaaside sattumine, kaasahaaramine väljastpoolt) põhjustest tingitud poorsus. Poorid sfäärilisele lähedase kujuga (vrld. *gaasitühikud; gaasitühik; kahanemispoorsus*).
66. gaasitühik (suuremõtteline) **i** gas pocket; gas cavity **v** газовая раковина (крупная)
Valudefekt: suur tühik, mis on põhjustatud gaaside (õhu) sattumisest sulametalli väljastpoolt, nt [valu]vormi ebapiisavast gaasiläbilaskvusest tingituna (vrld. *gaasipoorsus*).

67. gaasitühikud **i** gas holes; gas inclusions **v** газовые раковины
Valudefekt: tühikud valandites (valuplokkides) ja keevisõmblustes mis on tingitud sulametallis lahustunud gaaside eraldumisest tardumisel.
68. gasifitseeruv [valu]mudel **i** evaporative pattern **v** газифицируемая модель
Kordkasutusega, sulametalli toimel gasifitseeruvast materjalist mudel kasutamiseks täppisvalu gasifitseeruva mudeliga (vt. *täppisvalu gasifitseerumudeliga*).
69. gasifitseeruva mudeliga täppisvalu → täppisvalu gasifitseerumudeliga
70. grafiitpulber **i** graphite dust; powdered graphite **v** графитовый порошок
Peenestatud grafiit mida kasutatakse liivvormide valmistamisel abimaterjalina.
71. grafitisatsioon → grafitiseerumine
72. grafitisatsiooniaste; grafitiseerumisaste **i** graphitization degree **v** степень графитизации
Grafiidina ja tsementiidis (Fe_3C) seotud süsiniku suhe malmides (vt. *grafitiseerumine*).
73. grafitiseeriv lõõmutus (protsess); grafitiseeriv lõõmutamine (operatsioon) **i** graphitizing **v** графитизация
Malmi lõõmutus millega kaasneb tsementiidi (Fe_3C) osaline või täielik lagunemine ja grafiidi (vaba süsiniku) moodustumine (vt. *grafitiseerumine*).
74. grafitiseerumine; grafitisatsioon **i** graphitization **v** графитизация
Grafiidi moodustumine rauasulamite (peamiselt malmi) struktuuris. Grafiidi eraldumine võib toimuda nii sulametallist (vt. *primaar[ne] grafiit*) kui kui tardunud metallist (vt. *sekundaar[ne] grafiit*; *grafitiseeriv lõõmutus*; *tempereerimine*).
75. grafitiseerumisaste → grafitisatsiooniaste
76. grafitiseerunud süsinik **i** graphitic carbon **v** графитизированный углерод Vaba süsinik grafiidina malmide või teraste struktuuris.
77. granulomeetriaindeks; suurusosiselisuse indeks **i** grain finess number; GFN **v** индекс тонины помола; показатель мелкости; показатель зернистости
Dispergeeritud tahkete materjalide (liiv, savi, metallipulber jne.) granulomeetrilise koostise (suurusosiselise koostise) kvantitatiivne näitaja iseloomustamaks osakeste keskmist suurust (vt. *granulomeetriline koostis*).

H

78. haavel[juga]puhastus (protsess); haavel[juga]puhastamine (operatsioon) **i** shotblasting; shot blasting; shot blast cleaning **v** дробеструйная очистка
Suurte valandite, sepiste, stantsiste pinna jugapuhastus metallist haavleid kasutades (vt. *jugapuhastus*; vrdl. *abrasiivgraanul[juga]puhastus*; *liiv[juga]puhastus*).
79. haaveldusprits → haavliprits
80. haavlid **i** shot **v** дробь
Sfäärilisele lähedase vormiga metallosakesed, milliseid kasutatakse valandite, sepiste, stantsiste pinna

puhastamisel samuti vormimisel mõnede valumeetodite (koorikvalu, täppisvalu) puhul (vrld. *abrasiivgraanulid*).

81. haavliheitur **i** airless shot-blasting machine **v** дробеметная [очистная] машина
Haavleid tsentrifugaaljõudude toimel kiirendav valandite, sepiste jms puhastusseade (vt. *tsentrifugaalpuhastus*).
82. haavliprit; haavelduspriit **i** pneumatic shot-blasting machine **v** дробеструйная [очистная] машина
Haavleid suruõhu toimel kiirendav valandite, sepiste jms. puhastusseade (vt. *haaveljugaalpuhastus*).
83. hapniksurvevalu **i** pore-free process; GPF-process; O-process **v** литьё под давлением в среде кислорода; GPF-процесс
Gaasitühikuteta valandite tootmine survevaluvormi hapnikuga eeltäites (vt. *survevalu*; vrld. *vaakumsurvevalu*).
84. haritoitekanal → ülatoitekanal
85. hematitmalm **i** h[a]ematite [pig] iron **v** гематитовый чугун
Peamiselt punase rauamaagi (hematiidi) baasil toodetud, väikese fosforisisaldusega (alla 0,1%) malm.
86. horisontaaltsentrifugaalvalu **i** horizontal centrifugal casting **v** горизонтальное центробежное литьё
Valumasina horisontaalse pöörlemisteljega tsentrifugaalvalu (vt. *tsentrifugaalvalu*, vrld. *vertikaaltsentrifugaalvalu*).
87. hüdropuhastus (protsess); hüdropuhastamine (operatsioon) **i** hydroblasting **v** гидравлическая очистка; гидроочистка
Suurte valandite, sepiste, stantsiste pinna jugapuhastus surve all vedelikujoaga, millesse enamasti lisatakse abrasiivmaterjali (vt. *jugapuhastus*; vrld. *pneumopuhastus*; *tsentrifugaalpuhastus*).
- I**
88. imivalu **i** vacuum casting **v** литьё всасыванием; заливка вакуумным всасыванием
Vaakumvalu alaliik – valandite tootmine sulametalli imemine teel vakumeeritud valuvormi (vt. *vaakumvalu*).
89. impulss[vormimis]masin **i** pressure wave mo[u]lding machine **v** импульсная формовочная машина
Vormi[mis]masin segu tihendamisega lööklainega milline tekib gaasi (õhu) kiirel sisenemisel vormkasti (vt. *vormi[mis]masin*).
90. induktsioonkanalahi → südamikuga induktsioonahi
91. induktsioonsulatus (protsess); induktsioonsulatamine (operatsioon) **i** induction melting **v** индукционная плавка
Metalli sulatus induktsioonkuumutust kasutades.
92. induktsioontiigelahi → südamikuta induktsioonahi

93. inokulaator; terainokulaator **i** inoculant **v** инокулятор; затравка; микрохолодильник; модификатор второго рода
Sulametalli viidav modifikaator kristallisatsioonitsentrite arvu suurendamiseks (struktuuri peenendamiseks) või uute struktuuriosade moodustamiseks (vt. *modifikaator*; vrdl. *terainhibiitor*).

94. inokuleerimine **i** inoculation **v** инокуляция
Inokulantide viimine sulametalli (vt. *inokulaator*).

J

95. joonkahanemine; lineaarkahanemine **i** linear shrinkage **v** линейная усадка
Metalli joonmõõtmete muutumine töötlustemperatuurilt (nt valutemperatuurilt) jahtumisel (vt. *kahanemine*; vrdl. *mahtkahanemine*).

96. jugapuhastus (protsess); jugapuhastamine (operatsioon) **i** blast cleaning; blasting **v** струйная очистка
Suurte valandite, sepiste, stantsiste pinna puhastus abrasiivosakeste (haavlid, abrasiivgraanulid, liiv) suunamise teel toorikule või tootele gaasi- või vedelikujoa või tsentrifugaaljõudude toimel (vt. *pneumopuhastus*; *hüdropuhastus*; *tsentrifugaalpuhastus*). Lisaks liigitusele kasutatavate seadmete töö põhimõtte järgi eristatakse jugapuhastusmeetodeid kasutatava abrasiivi järgi (vt. *haavel[juga]puhastus*; *abrasiivgraanul[juga]puhastus*; *liiv[juga]puhastus*).

97. juhttihvt → seadetihvt

98. järeleandvus **i** collapsibility **v** податливость
Vormi või kärni materjali tehnoloogiline omadus – deformeeruda (järele anda) või puruneda metalli tardumis- ja tardkahanemisest põhjustatud jõudude toimel (vt. *tardkahanemine*; *tardumiskahanemine*).

99. järepressimisega raputus[vormimis]masin → raputus-press[vormimis]masin

K

100. kaabits → vormikaabits

101. kaarsulatus (protsess); kaarsulatamine (operatsioon) **i** arc melting **v** [электро]дуговая плавка
Sulatus [elektri]kaarahjus e. kaarleekahjus.

102. kaevus; šaht **i** stack; shaft **v** шахта [печи]
Šahtajude ruum, mis asetseb kütuse põlemise piirkonnast (koldest) kõrgemal (vt. *šahtahi*).

103. kahanemine **i** shrinkage **v** усадка
Metalli mahu ja joonmõõtmete vähenemine üleminekul vedelast tardolekusse. Metalli kogukahanemises sisaldub tardumiseelkahanemine, tardumiskahanemine ja tardkahanemine (vt. *tardumiseelkahanemine*; *tardumiskahanemine*; *tardkahanemine*).

104. kahanemisjoonlaud **i** patternmaker's rule; contraction rule **v** усадочный метр
Mudelivalmistaja töövahend (joonlaud) mille jaotiste väärtust on suurendatud metalli kahanemise võrra tardumisel ja jahtumisel.

105. kahanemismakropoorsus **i** macroshrinkage **v** усадочная макропористость
 Makroskoopiliselt määratletav kahanemispoorsus (vt. *kahanemispoorsus*; vrld. *kahanemismikropoorsus*).
106. kahanemismikropoorsus **i** microshrinkage **v** усадочная микропористость
 Makroskoopiliselt mittemääratav, dentriitivaheline kahanemispoorsus (vt. *kahanemispoorsus*; vrld. *kahanemismakropoorsus*).
107. kahanemispinge **i** shrinkage stress **v** усадочное напряжение
 Valuvormi poolt takistatud kahanemisest tingitud pinge valandis.
108. kahanemispoorsus **i** shrinkage porosity **v** усадочная пористость
 Valudefekt: tardumiskahanemisest valandi sulametalliga toitmise ebapiisavuse tingimustes tingitud poorsus. Poorid, erinevalt gaasipooridest, terava (mittesfäärilise) kontuuriga. Iseloomulik tardumistemperatuuride suure vahemikuga sulamitele (vt. *tardumiskahanemine*; *kahanemismikropoorsus*; *kahanemismakropoorsus*; vrld. *gaasipoorsus*).
109. kahanemistühik **i** shrinkage cavity; pipe **v** усадочная раковина
 Valudefekt: tardumiskahanemisest tingitud tühik valandis või valuplokis (vt. *tardumiskahanemine*, vrld. *kahanemispoorsus*).
110. kahanemisvaru **i** patternmaker's shrinkage; contraction allowance; allowance for shrinkage **v** допуск на усадку (для модели)
 Valumudeli ja valandi mõõtmete erinevus valukahanemist arvesse võttes (vt. *valukahanemine*).
111. kaheosaline [valu]mudel → poolitatav [valu]mudel
112. kahepoolne kärnitugi **i** double-head chaplet; stud chaplet **v** двусторонняя жеребейка; жеребейка с двумя ножками
 Kahe toetuspinnaga kärnitugi (vt. *kärnitugi*; vrld. *ühepoolne kärnitugi*).
113. kahepoolne mudelplaat **i** double-sided pattern plate; double-sided match plate **v** двухсторонняя модельная плита
 Mudelplaat, mille ühele poolele on kinnitatud mudelid ülemise ja teisele poolele alumise vormipoole vormimiseks (vt. *mudelplaat*).
114. kallutatav kopp → pöördkopp
115. kangipurusti; metallikangide purusti **i** pig breaker **v** чушколом
 Masin (seade) malmkangide purustamiseks sulatusahju täidise mugavamaks doseerimiseks.
116. kangmalm; känkalm **i** pig iron **v** чушковый чугун
 Metallurgiatehastest kangidena väljastatav valumalm ümbersulatamiseks valandite tootmisel (vt. *metallikang*; *valumalm*).
117. kantav söeahi **i** brazier; fire basket; coke basket **v** жаровня
 Põrandvormide kuivatamiseks kasutatav kantav ahi.
118. kaoliin[savi]; kaoliniit[savi] **i** kaolinite clay; china clay **v** каолиновая [формовочная] глина
 Suure kaoliniidi ($Al_2O_3 \cdot 2SiO_2 \cdot 2H_2O$) sisaldusega savi (vt. *vormisavi*).

119. kaoliniit[savi] → kaoliin[savi].
120. karbonaatne tulis; karbonaatne tulekindel (tulepüsiv) materjal **i** carbon refractory **v** углеродистый огнеупор
Tulekindel (tulepüsiv) materjal süsiniku baasil.
121. karbonaatne tulekindel (tulepüsiv) materjal → karbonaatne tulis
122. kasutatud [vormi]segu **i** used sand; returned sand; old sand **v** отработанная [формовочная] смесь
Valandite tootmisel kasutust leidnud vormi- või kärnisegu.
123. kasvuinhibiitor → terainhibiitor
124. katkevus[defekt] **i** discontinuity [of material] **v** нарушения сплошности [материала]
Pidevuse katkemine materjali struktuuri ja/või materiaalses kehas: pragu, poor, õmblus, lisandiosake jms. Katkevus võib aga ei pruugi alati mõjutada talitusomadusi.
125. katteräbusti **i** covering flux; covering agent **v** покровный флюс
Räbusti sulametalli isoleerimiseks väliskeskkonnast (vt. *räbusti*).
126. keraamiline [valu]vorm **i** ceramic mo[u]ld **v** керамическая [литейная] форма
Kordkasutusega, keemiliselt kõvenev [valu]vorm mis valmistatakse kasutades vedel[vormi]segu. Rakendatakse valandite tootmisel kõrge sulamistemperatuuriga sulamitest (peam. rauasulamitest) (vt. *vedel[vormi]segu*).
127. keraamiline koorikvorm **i** investment shell **v** керамическая [оболочковая] форма
Täppisvalus kasutatav õhukeseseinaline tervikvorm (vt. *täppisvalu*).
128. keragrafiit; sferoidaalne grafiit **i** spheroidal graphite; spherulitic graphite **v** шаровидный графит; глобулярный графит; сфероидальный графит
Keragrafiidiga malmi ehk kõrgtugeva malmi struktuuriosa (vt. *keragrafiitmalm*).
129. kergeemaldatav kompensaator → kergeemaldatav valupea
130. kergeemaldatav valupea; kergeemaldatav kompensaator **i** necked-down riser; Washburn riser **v** легкоотделяемая прибыль
Kohaliku ahendusega mis saadakse vormimisel ahenduskärni kasutades, valupea. Selline valupea on valandilt kergeemaldatav (vt. *valupea; ahenduskärn*).
131. kese **i** nucleus **v** зародыш; центр
Struktuurselt stabiilne, uueks faasiks kasvuvõimeline moodustis (osake) vedelas või tardunud metallis (vt. *keskmete moodustumine*).
132. keskmete moodustumine **i** nucleation **v** зародышеобразование; зарождение центров
Uueks faasiks kasvuvõimeliste, struktuurselt stabiilsete moodustiste (osakeste) moodustumise protsess (vt. *kese*).
133. kesson → valukaevend

134. kiilproov **i** chill test **v** клиновая проба; проба на отбел чугуна
Kiilukujuline proovikeha (valand) otsustamiseks malmi kalduvuse üle valgemaalmi struktuuri tekkimiseks (vt. *malmi valgenemine*).
135. kiil-toitekanal **i** wedge gate; wedge ingate **v** клиновидный питатель; клиновидный ЛИТНИК
Kiilukujuline ülatoitekanal (vt. *toitekanal; ülatoitekanal*).
136. kiirjahtumispiirkond **i** chill zone **v** зона быстрого охлаждения; корковая зона
Valuvormi või valuplokivormi pinnale lähim, kiirelt allajahtuv valandi või valuploki võrdtelgsete kristallidega piirkond (vrld. *sammakristallide piirkond; võrdtelgkristallide piirkond*).
137. kips **i** gypsum **v** гипс
Mineraal $\text{CaSO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$. Puhtal kujul looduslik kips sisaldab (massi%) : CaO -32,56; SO_3 – 46,52 ja H_2O – 20,93.
138. kipsist [valu]vorm → kipsvorm
139. kipsvorm; kipsist [valu]vorm **i** plaster mo[u]ld **v** гипсовая [литейная] форма
Kordkasutusega isekõvenev [valu]vorm mis leiab kasutust valandite tootmisel madala sulamistemperatuuriga metallisulamitest (peam. Al, Mg, Zn – sulamid).
140. kipsvormimine **i** plaster mo[u]lding **v** формовка в гипсовые формы
Kipsvormide vormimine valu korral kipsvormidesse (vt. *valu kipsvormidesse; kipsvorm*).
141. kitsenev valukanalite süsteem **i** pressurized gating [system] **v** сужающаяся ЛИТНИКОВАЯ СИСТЕМА
Liigitus hüdrodünaamilise tunnuse alusel – vormiõõne suunas kitsenevate kanalitega valukanalite süsteem (vt. *valukanalite süsteem; vrld. laienev valukanalite süsteem*).
142. kivisöekoks **i** coal coke **v** каменноугольный кокс
Kivisöe koksistamise teel toodetud koks (vt. *koks; koksistamine*).
143. kivisöeripi **i** coal-tar pitch **v** каменно-угольный пек
Kivisöetõrva ümbertöötlemisprodukt. Kasutatakse vormi- ja kärnisegude sideainena samuti süsinik- ja grafiitelektroodide valmistamisel metallurgias (vt. *pigi*).
144. klišeemudelplaat → universaaludelplaat
145. kobesti; aeraator **i** aerator; fluffer **v** разрыхлитель
Seade vormi- ja kärnisegude kobestamiseks (vt. *kobestus*).
146. kobestus (protsess); kobestamine (operatsioon) **i** aeration [of moulding sand]; fluffing [of moulding sand] **v** разрыхление [формовочной смеси]
Vormi- või kärnisegu töötlemine (aeraatorites, lintkobestites, desintegraatorites) gaasiläbilaskvuse suurendamiseks ja tihenduvuse ühtlustamiseks vormimisel.
147. kogur **i** forehearth; receiver **v** копильник [вагранки]
Vagranka osa sulamalmi kogumiseks ja keemilise koostise ühtlustamiseks (vt. *vagranka*).
148. kokill **i** metal mo[u]ld; block mo[u]ld; gravity die **v** кокиль
Lahtivõetamatu või lahtivõetav metallvorm (malmist, tööriistaterasest) kokillvalus (vt. *kokillvalu*).

149. kokillvaland **i** gravity die casting; permanent mo[u]ld casting **v** КОКИЛЬНАЯ ОТЛИВКА
Kokillvalu abil toodetud valand (vt. *kokillvalu*).
150. kokillvalu **i** gravity die casting; permanent mo[u]ld casting **v** ЛИТЬЁ В КОКИЛЬ;
КОКИЛЬНОЕ ЛИТЬЁ
Valu korduvkasutusega metallvormidesse, nn. kokillidesse (vt. *kokill*).
151. koks **i** coke **v** КОКС
Kõva, suure süsinikusisaldusega produkt, millist toodetakse loodusliku kütuse (peamiselt kivisüsi, samuti naftaproduktid) koksistamise teel.
152. koksi[stus]ahi **i** coke oven; coke [blast] furnace **v** КОКСОВАЯ ПЕЧЬ
Ahi kivisöe koksistamiseks (vrld. *koksiküttega ahi*).
153. koksiküttega ahi **i** coke-furnace **v** ПЕЧЬ С КОКСОВЫМ ОТОПЛЕНИЕМ
Tiigelahi milles kütusena kasutatakse koksi (vrld. *koksiahi*).
154. koksimalm **i** coke [pig] iron **v** КОКСОВЫЙ ЧУГУН
Kõrgahjus kütusena koksi kasutamiseiga toodetud malm.
155. kolle (šahtahjudes) **i** well; crucible **v** ГОРН
Šahtahjude (vagranka, kõrgahi) alumine osa, kus toimub kütuse põlemine ja koguneb sulametall.
156. kolle; põlemiskamber **i** fire box; firebox **v** ТОПКА
Tehnoloogilise ahju osa, milles kõrgtemperatuursete põlemisproduktide (gaaside) saamiseks põletatakse kütust.
157. kollektor; valukanal **i** runner; crossgate **v** ЛИТНИКОВЫЙ ХОД; ЛИТНИКОВЫЙ КАНАЛ
Valukanalite süsteemi osa sulametalli juhtimiseks toitekanalitesse. Valukalit (kollektorit), mis täidab samaaegselt räbuosakeste püüdja rolli nimetatakse räbupüüdeliks (vt. *valukanalite süsteem; toitekanal; räbupüüdel*).
158. kollektori pikendus; valukanali pikendus **i** runner extension **v** ТУПИК ЛИТНИКОВОГО КАНАЛА; УДЛИНЕННЫЙ КОНЕЦ ЛИТНИКОВОГО КАНАЛА
Kollektori (või räbupüüdeli) piirkond peale viimast toitekanalit sulametalli esmaselt vormi sattuva mittemetallsete osakeste poolest rikka osa vastuvõtmiseks (vt. *kollektor*).
159. kollersegisti; kollersegur **i** muller; sand muller **v** СМЕШИВАЮЩИЕ БЕГУНЫ
Valutööstusele iseloomulik seade vormi- ja kärnisegude komponentide segamiseks.
160. kollersegur → kollersegisti
161. kollerveski **i** chaser mill; chilean mill **v** РАЗМАЛЫВАЮЩИЕ БЕГУНЫ
Vormimaterjalide (kasutatud vormisegu savi) rullikute abil peenestamise seade.
162. kompaktiliblegrafiit → vermikulaargrafiit
163. kompensaator → valupea
164. komposiitmudel **i** composite pattern **v** МОДЕЛЬ ИЗ КОМПОЗИЦИОННОГО МАТЕРИАЛА
Polümeerkomposiidist õhukesiseseinaline mudel.

165. **konsoolkärn i floating core v** консольный стержень; односторонне закрепленный стержень
Ühepoolse kinnitusega, horisontaalse asetusega kärn (vt. *kärn*).
166. **konvektsioon i convection v** конвекция
Makroskoopiliste ainehulkade liikumisega kaasnev soojuste levimine vedelikes või gaasides.
167. **koordinaatmudelplaat i master plate v** координатная [модельная] плита
Universaaludelplaat sümmeetriliselt paigutatud avadega erinevate mudelite kinnitamiseks (vt. *mudelplaat; universaaludelplaat*).
168. **koorik[valu]vorm i shell-mo[u]ld v** оболочковая форма [из термоактивных смесей].
Kordkasutusega õhukeseinaline keemiliselt kõvenevast vormisegust – vormiliiva ja termoreaktiivse vaigu baasil – valuvorm (vt. *koorikvalu*).
169. **koorikkärn i shell core v** оболочковый [литейный] стержень
Õhukeseinaline kärn milliste valmistamisprotsesside on sarnane koorikvormide valmistamisele koorikvalus (vt. *kärn*).
170. **koorikvalu i shell mo[u]lding [process]; Croning process; Chronizing; C-process; shell process v** литьё в оболочковые [песчано-смоляные] формы; литьё в корковые формы
Valandite tootmine kordkasutusega õhukeseinalistes koorikvormides, milliste valmistamisel kasutatakse vormiliiva ja sideainena termoreaktiivset vaiku (vt. *koorik[valu]vorm*).
171. **koorikvaluvaland i shell casting v** отливка, получаемая литьём в оболочковые формы; корковая отливка; оболочковая отливка
Koorikvalu meetodil toodetud valand (vt. *koorikvalu*).
172. **koorimine; kooriv lõiketöötus (protsess); kooriv lõiketöötlemine (operatsioon) i peeling v** обдирка
Valandite pinna eelnev (jäme) lõiketöötus.
173. **kooriv lõiketöötus → koorimine**
174. **koostatav kärn; mitmeosaline kärn i core assembly v** сборный стержень
Keeruline, mitmest osast kokku pandud kärn (vt. *kärn*).
175. **kopahargiga kopp i shank ladle; two-man ladle v** ковш на вилах
Kahe või nelja tööliste abil käsitletav kopp mahutavusega kuni 100 kg (vrld. *käsikopp*).
176. **kopp i ladle v** ковш
Tulekindla materjaliga vooderdatud terasest või malmist mahuti sulametalli või –räbu lühiajaliseks hoidmiseks, transportimiseks ja valamiseks.
177. **kordkasutusega [valu]mudel i expendable pattern v** разовая модель
Kersulavast, gasifitseeruvast või lahustuvast materjalist mudel (vt. *täppisvalu*).
178. **kordkasutusvorm i expendable mo[u]ld; dispensable mo[u]ld v** разовая [литейная] форма

Vorm, nt. liivvorm, koorikvorm jms. mis valandi kättesaamiseks purustatakse (vrld. *korduvkasutusvorm*; vt. *valu kordkasutusvormidesse*).

179. korduvkasutusvorm; püsivorm **i** permanent mo[u]ld **v** многократная [литейная] форма; постоянная [литейная] форма
Mitmekordselt kasutatav [valu]vorm, enamasti metallvorm (vrld. *kordkasutusvorm*; vt. *valu korduvkasutusvormidesse*).
180. korrustoitekanal **i** step gate ; step ingate; side gate **v** боковой [разветвлённый] питатель; боковой [разветвленный] литник
Toitekanal sulametalli võrmiõõnde juhtimiseks erinevatelt kõrgustelt (vt. *toitekanal*; vrld. *alltoitekanal*; *ülatoitekanal*; *eralduspinnatoitekanal*).
181. kraanakopp **i** crane ladle; bull ladle **v** крановый ковш
Kopp kraana abil sulametalli transportimiseks ja vormidesse (valu vormidesse, valuplokivormidesse) valamiseks.
182. kristallisatsioonitemperatuuride vahemik → tardumistemperatuuride vahemik
183. kristalliseerumispragu **i** hot tear; shrinkage crack, shrinkage tear **v** горячая трещина
Takistatud tardumiskahanemisest tingitud, tugevalt oksüdeerunud pinnaga pragu valandites ja keevistes (vt. *tardumiskahanemine*; vrld. *kuumpragu*; *külmpragu*).
184. kristalliseerumissoojus; tardumissoojus **i** heat of solidification; heat of crystallization; heat release [during solidification] **v** теплота затвердевания; теплота кристаллизации
Soojushulk, mis eraldub kristalse materjali vedelast tardunud (kristalliseerunud) olekusse üleminekul (vrld. *sulamissoojus*).
185. kromiit **i** chromite **v** хромит; хромистый железняк
Mineraal FeCr_2O_3 mida kasutatakse metallurgias ferrokroomi tootmisel ja peenestatud kujul valutehnoloogias vormimaterjalina, kromiitliivana (vt. *vormiliiv*).
186. kuiv [valu]vorm → kuivvorm
187. kuivatamata kärn → märgkärn
188. kuivatatud kärn → kuivkärn
189. kuivatus (protsess); kuivatamine (operatsioon) **i** bake; baking **v** сушка
1. Niiskuse ja gaaside eemaldamine tahketest, vedelatest ja gaasilistest materjalidest.
2. Kärnide või valuvormide kuumutamine tugevuse tõstmise eesmärgil.
190. kuivkärn; kuivatatud kärn **i** baked core **v** сухой стержень
Kärnisegust vormitud, etteantud temperatuuril ja kestusega kuivatatud kärn (vrld. *märgkärn*).
191. kuivtugevus; tugevus kuivalt **i** dry strength **v** прочность в высушенном состоянии; прочность всухую
Kuiva (kuivatatud) liivvormi või –kärni materjali tugevus. Määratakse valdavalt surve- ja tõmbe ja nihke katsel (vrld. *märgtugevus*; *õhkuivtugevus*).

192. kuivvalu; liivvormvalu kuivvormi **i** dry-sand casting **v** литьё в сухие формы
Valu kuivatatud liivvormidesse nn. kuivvormidesse (vrdl. *märgvalu*; vt. *kuivvorm*).
193. kuivvorm; kuiv [valu]vorm **i** dry-sand mo[u]ld **v** сухая литейная форма
Kordkasutusega vorm, millist enne metalliga täitmist kuivatatakse niiskuse eemaldamiseks ja tugevuse tõstmiseks (vt. *kuivvalu*).
194. kuivvormi gaasiläbilaskvus **i** dry permeability **v** газопроницаемость осушенной формы
Kuivatatud vormide gaasiläbilaskvus (vt. *kuivvorm*).
195. kuivvormide vormimine → kuivvormimine
196. kuivvormimine; kuivvormide vormimine **i** dry-sand mo[u]lding **v** формовка по-сухому; формовка всухую
Vormimine, mille puhul kõik vormi osad või enamik nendest enne koostamist kuivatatakse (vt. *kuivvorm*; *kuivvalu*; vrdl. *märgvormimine*).
197. kurrulisus **i** foldness; surfake folds **v** складчатость; наплыв
Sulametalli ebapiisavast vedelvoolavusest tingitud pinnadefekt väikeste süvendite ja kühmudena.
198. kuum punkt **i** hot spot; thermal centre; heat centre **v** термический узел
Maksimumtemperatuuriga piirkond tarduvas valandis, kus võivad moodustuda valudefektid – kahanemistühikud ja –poorsus.
199. kuumkõvenemisprotsess **i** hot box process **v** хот-бокс-процесс; процесс твердения в горячих ящиках
Kärnide (vormide) valmistusprotsess, kus kasutatakse kuumutamisel kõvenevaid sideaineid (vrdl. *külmkõvenemisprotsess*).
200. kuumpragu **i** hot crack **v** холодная трещина [высокотемпературная]
Takistatud tardkahanemisest põhjustatud, kõrgetel temperatuuridel moodustunud pragu valandites ja keevisõmblustes (vt. *tardkahanemine*; vrdl. *kristalliseerumispragu*; *külmpragu*).
201. kuumpuhumisega vagranka **i** hot-blast cupola **v** вагранка с подогревом дутья
Vagranka, millesse suunatakse ettekuumutatud õhk (vt. *vagranka*; vrdl. *külmpuhumisega vagranka*).
202. kuumsurvekambriga survealumasin **i** hot-chamber [die-casting] machine; gooseneck machine **v** машина для литья под давлением с горячей камерой прессования
Survealumasin, milliste survekamber asub kuuma sulametalliga täidetud tiiglis (metallisulatusseadmes) (vrdl. *külmurvekambriga survealumasin*, vt. *survekamber*; *survealumasin*).
203. kvartsjahu; maršaliit **i** silica flour; quartz flour **v** маршалит; пылевидный кварц
Peen kvartslüiv, millist kasutatakse vormi- ja kärnivärvide valmistamiseks (vt. *vormivärv*; *kärnivärv*).
204. kvartslüiv **i** silica [sand] **v** кварцевый песок
Väikese savisisaldusega (<2%), kristalse kvartsi SiO₂ baasil vormimaterjal vormi- või kärnisegude valmistamiseks (vt. *vormimaterjal*).
205. kõrgahjumalm **i** blast-furnace [pig] iron **v** доменный чугун
Kõrgahjus toodetud malm – toormalm (terase tootmiseks) või valumalm (valandite tootmiseks).

206. kõva [põrand]vormimissäng **i** occasional mo[u]lding pit; vented mo[u]lding pit **v**
твёрдая постель
Põrandvormimisel kasutatav, vormisegu ja vormi paremaks ventileerimiseks aluskoksi või purustatud
tellistega täidetud vormimissäng põrandas (vt. *põrandvormimine*; vrld. *pehme [põrand]vormimissäng*).
207. kõvastumine → kõvenemine
208. kõvastumisaeg → kõvenemisaeg
209. kõvenemine; kõvastumine **i** curing; setting **v** отверждение
Termoreaktiivsete vaikude polümeriseerumisega kaasnev tardumine. Tähtis protsess vaiksideainetega
valuvormide ja kärnide valmistamisel.
210. kõvenemisaeg; kõvastumisaeg **i** curing time, setting time **v** время отверждения
Liivvormi või –kärni maksimaalse kõvaduse saavutamiseks vajalik aeg.
211. kõverdumine **i** warping; distortion **v** коробление
Jahtumisel tekkivatest jääkpingetest või mudeli kujuvigadest tingitud defekt valandil,
keeviskonstruktsioonil jms.
212. känkalm → kangalm
213. kärn **i** core **v** стержень [литейный]
Valuvormi element ava, õõnsuse või mõne teise keeruka kontuuri moodustamiseks valandis.
214. kärni ventilatsioonikanal **i** core vent **v** вентиляционный канал (в стержне)
Gaaside eemaldamist parandav(ad) kanal(id) kärnis (vt. *kärn*).
215. kärni[de]ga valand **i** cored casting **v** отливка со стержнями; стержневая отливка
Valand, mille tootmisel on kasutatud kärne (vt. *kärn*, vrld. *kärni[de]ta valand*).
216. kärni[de]ta valand **i** coreless casting **v** бесстержневая отливка; отливка без
стержней
Valand, mille valmistamisel ei kasutata kärne (vt. *kärn*; vrld. *kärni[de]ga valand*).
217. kärnide väljalöömine → kärnieemaldus
218. kärnieemaldus **i** core knock-out; core knockout; decoring **v** выбивка стержней
[Liiv]kärnide eemaldamine (väljalöömine) valanditest (vrld. *väljalöömine*).
219. kärnieemaldusmasin **i** core knockout machine; decoring machine **v** машина выбивки
стержней
Masin (seade) kärnide eemaldamiseks (vt. *kärnieemaldus*).
220. kärnikarkass **i** core grid; core iron; core wires; core rods **v** каркас стержня;
стержневой каркас
Metallkarkass kärni tugevdamiseks (vt. *kärn*).
221. kärnikuivatusalus **i** core drying plate **v** сушильная плита
Rakis kärnide paigutamiseks transportimisel ja kuivatamisel. Eristatakse tasapinnalisi aluseid ja
keerulisema kujuga draiereid (vt. *kärn*; *draier*).

222. kärnimasin **i** core[- making] machine **v** стержневая машина
Masin kärnide valmistamiseks (vt. *kärn*).
223. kärninihe; kärnivildakus **i** core shift; shifted core **v** стержневой переко́с; переко́с стержня
Valudefekt kärni abil moodustatud vormiosa (nt. õõnsuse) vildakusena (vt. *nihe*; vrld. *vorminihe*).
224. kärniosakond → kärnitsehh
225. kärnipesa; kärnmärk (vormis) **i** core [print] seat; core print [seat] **v** стержневой знак в форме; знак [в форме]
Sulametalliga mitte kokkupuutuv õõnsus vormis kärni toetamiseks ja kinnitamiseks (vt. *kärn*; vrld. *kärnmärk (mudelil)*; *kärnmärk (kärnkastis) kärnmärk (kärnil)*).
226. kärnipäritolu gaasitühik **i** core blow **v** газовая раковина (от стержня)
Valudefekt: kärnist eraldunud gaasidest tingitud gaasitühik (vt. *gaasitühik*).
227. kärnisegu **i** core sand **v** стержневая смесь
Mitmekomponendiline vormimaterjalide segu kordkasutusega kärnide valmistamiseks.
228. kärnisideaine **i** core binder **v** связующая стержня
Kärnide valmistamisel kasutatav sideaine.
229. kärnitsehh; kärniosakond **i** core shop **v** стержневое отделение
Töökoda (tsehh, osakond) kus valmistatakse kärne (vt. *kärn*).
230. kärnitugi **i** chaplet; stud **v** жеребейка; жеребок
Metallrakis kärnide paigaldamiseks valuvormis (vt. *kärn*).
231. kärnitäidis **i** core filler **v** стержневой наполнитель; наполнитель стержня
Kärnisegusse viidav materjal (saepuru, tuhk jms.) suurte kärnide järelandvuse suurendamiseks (vt. *järeleandvus*).
232. kärnivildakus → kärninihe
233. kärnivärv **i** core wash **v** краска стержней
Vormivärv kärnide pinnale kandmiseks (kärnipinde saamiseks) valandite kärniga kokkupuutuvate osade pinnakvaliteedi suurendamiseks (vt. *vormivärv*).
234. kärniõli **i** core oil **v** масляное связующее
Kärnisegude sideaine – mitmekomponendiline õlide segu (vt. *sideaine*).
235. kärnkast **i** core box **v** стержневой ящик
Õõnsusega rakis kärnide kärnisegust vormimiseks (vt. *kärnisegu*).
236. kärnmärk (kärnil) **i** core print (of a core) **v** знаковая часть стержня; знак стержня
Kärni osa, mille ülesandeks on kärni paigutamine vormis, mitte valandile vormi andmine (vt. *kärn*; vrld. *kärnmärk (mudelil)*; *kärnmärk (kärnkastis)*; *kärnipesa*).
237. kärnmärk (kärnkastis) **i** core print (in a core box) **v** стержневой знак [стержневого ящика]; знак в стержневом ящике

Kärnkasti piirkond, kus vormitakse kärni kärnmärk (vt. *kärn*; vrdl. *kärnmärk (mudelil)*; *kärnmärk (kärnil)*; *kärnipesa*).

238. kärnmärk (mudelil) **i** core print **v** стержневой знак [на модели]; знак [модели];
знаковая часть модели
Mudeli osa, mis vormib vormis õõnsuse (pesa) kärni toetamiseks (vt. *kärn*; vrdl. *kärnmärk (kärnkastis)*; *kärnmärk (kärnil)*; *kärnipesa*).
239. kärnmärk (vormis) → kärnipesa
240. kärnvormimine **i** core assembly mo[u]lding **v** формовка в стержнях; стержневая формовка
Vormi valmistamine mudeleid kasutamata. Vorm koostatakse kärnidest mis moodustuvad nii valandi sise- kui välispinnad.
241. käsikopp **i** hand [operated] ladle; hand shank **v** черпак; ручник; ковш-ложка
Väike, ühe töölise poolt käsitletav kopp mahutavusega kuni 25 kg (vrdl. *kopahargiga kopp*).
242. käsitsivormimine **i** hand mo[u]lding; bench mo[u]lding **v** ручная формовка
Vormimine käsitsi, vormimismasinaid kasutamata.
243. külgasetusega kompensaator → külgasetusega valupea
244. külgasetusega valupea; külgasetusega kompensaator **i** side riser; side feeder [head] **v**
боковая прибыль; отводная прибыль
Valupea paigutusega vormiõõnsuse (valandi) küljel (vt. *valupea*; vrdl. *ülaasetusega valupea*).
245. külgepõlem **i** burned-on [sand]; metal penetration **v** пригар
Valandi pinnadefekt pinnaga nakkunud vormimaterjalina (vormiliiv) mille poore täidab sulametall ja metallioksiidid.
246. külgepõlenud vormisegu **i** burned-in [sand]; burn in **v** пригар
Valandi pinnadefekt pinnaga väga tugevalt liitunud vormimaterjali, metalli ja metallioksiidide tihedalt kokkusulanud seguna.
247. külmkõvenemisprotsess **i** cold box process **v** колд-бокс-процесс; процесс твердения в холодных ящиках
Kärnide (või vormide) valmistusprotsess kus kasutatakse toatemperatuuril kõvenevaid sideaineid (vrdl. *kuumkõvenemisprotsess*).
248. külmkõvenev [valu]vorm **i** cold-cure mo[u]ld **v** холоднотвердеющая [литейная] форма
Kordkasutusega vorm, mis kõveneb ilma kuivatamiseta (kuumutamiseta) õhu käes või töötlemisel gaasiliste reagentidega.
249. külmkõvenev sideaine **i** no-bake binder; self-set binder **v** холоднотвердеющая связующая
Toatemperatuuril kõvenev sünteetiline vormi- või kärniseigus kasutatav polümeerne sideaine (vt. *sideaine*).

250. külmpragu **i** cold crack; cold tear **v** холодная трещина [низкотемпературная]
 Takistatud tardkahanemisest tingitud, toatemperatuuril või sellele lähedasel temperatuuril moodustunud pragu (vt. *tardkahanemine*, vrld. *kristalliseerumispragu*; *kuumpragu*).
251. külmpuhumisega vagranka **i** cold-blast cupola **v** вагранка с холодным дутьём
 Vagranka, millesse suunatakse ettekuumutamata õhk (vt. *vagranka*; vrld. *kuumpuhumisega vagranka*).
252. külmsurvekambriga survealumasin **i** cold chamber [die casting] machine **v** машина
 для литья под давлением с холодной камерой прессования
 Survealumasin, milliste survekamber asub metallisulatusagregaadist eraldi (vrld. *kuumsurvekambriga
 survealumasin*; vt. *survekamber*; *survealumasin*).

L

253. laadimisava (šahtahjudes) → täiteava (šahtahjudes)
254. laadimiskopp → täitekopp
255. laadimisplatvorm → täitelava
256. laagerdus (protsess); laagerdamine (operatsioon) **i** sand maturing; maturing **v**
 вылеживание [формовочной смеси]
 Valmissegatud vormi- või kärnisegu seisutamine niiskuse ühtlaseks jagunemiseks.
257. laagrimalm → antifriksioonmalm
258. lahtikoputus (protsess); lahtikoputamine (operatsioon) **i** rapping [the pattern] **v**
 расталкивание модели; расколачивание модели
 Liivvormi käsitsi vormimisel kasutatav võte – mudeli koputamine vormimisvasaraga kergendamaks
 eemaldamist vormist (vt. *liivvormvalu*).
259. lahtivõetav [valu]mudel → liidendmudel
260. lahtivõetav [valu]vorm → liidendvorm
261. lahtivõetav kokill → liidendkokill
262. lahtivõetav kärn → liidendkärn
263. lahtivõetav kärnkast → liidendkärnkast
264. lahtivõetav vormkast → liidendvormkast
265. lahustuva mudeliga täppisvalu → täppisvalu lahustuvmudeliga
266. lahutuspind → eralduspind
267. lahutuspinnatoitekanal → eralduspinnatoitekanal
268. lahutustasand → eraldustasand

269. laienev valukanalite süsteem **i** non-pressurized gating [system] **v** расширяющаяся литниковая система
Liigitus hüdrodünaamilise tunnuse alusel – vormiõdne suunas laienevate kanalitega valukanalite süsteem (vt. *valukanalite süsteem*; vrđl. *kitsenev valukanalite süsteem*).
270. lamellgrafiit → liblegrafiit
271. lantsett **i** spoon and square; lancet **v** ланцет; карасик
Tööriist liivvormi parandamiseks ja silumiseks.
272. liblegrafiit; lamellgrafiit **i** flake graphite **v** пластинчатый графит; чешуйчатый графит
Liblegrafiidiga malmi e. lamellgrafiidiga malmi (tuntakse eelkõige hallmalmina) struktuuriõsa (vt. *liblegrafiitmalm*).
273. ligatuur **i** master alloy; hardener **v** лигатура
Legerimiseks või modifitseerimiseks kasutatav sulam.
274. liidendkokill; lahtivõetav kokill **i** split metal mo[u]ld; split gravity die **v** разъемный кокиль
Õhe või mitme eralduspinnaga kokill (vrđl. *mittelahtivõetav kokill*).
275. liidendkärn; lahtivõetav kärn **i** collapsible core; multi[ple]-piece core **v** складной стержень
Valu puhul püsivormidesse kasutatav, osade kaupa kergelt eemaldatav metallkärn (vt. *kärn*).
276. liidendkärnkast; lahtivõetav kärnkast **i** split core box **v** разъемный стержневой ящик
Lahutuspinnaõga, lahtivõetav kärnkast (vrđl. *tervikkärnkast*; vt. *kärnkast*).
277. liidendmudel; lahtivõetav [valu]mudel **i** split pattern **v** разъемная модель
Õhe või mitme lahutuspinnaõga valumudel (vrđl. *tervikmudel*; vt. *mudel*; *poolitatav mudel*).
278. liidendvorm; lahtivõetav [valu]vorm **i** divided mo[u]ld **v** разъемная [литейная] форма
Kahe- või enama eralduspinnaga [valu]vorm (vrđl. *tervikvorm*).
279. liidendvormkast; lahtivõetav vormkast **i** snap flask; pop-off flask **v** разъемная опока
Vormimisjärgõselt kergeemaldatav vormkast vormkastiõemalduseõga vormimiseõl. Asendatakse vormihoidikuga (vt. *vormkastiõemalduseõga vormimine*, vrđl. *äratõstetav vormkast*).
280. liikumatu [survevalu]vormipool; liikumatu pressvormipool **i** cover die; stationary die; fixed die **v** неподвижная плита [прессформы]; неподвижная полуформа [прессформы]
Survevalumasina survevaluõvõrmi e. pressõvõrmi pool, mis jääb liikumatuks nii õvõrmi avamisel valandi õemaldamiseks kui ka sulgemisel sulametalliga täitmisel (vt. *survevalumasin*; *survevalu*; vrđl. *liikuv [survevalu]vormipool*).
281. liikumatu kokillipool **i** cover die; stationary die **v** неподвижная плита [кокиля]; неподвижная полуформа [кокиля]

Kokilli liikumatu pool nii avamisel valandi eemaldamiseks kui ka sulgemisel sulametalliga täitmiseks (vt. *kokill*; vrdl. *liikuv kokillipool*).

282. liikumatu pressvormipool → liikumatu [survevalu]vormipool

283. liikuv [survevalu]vormipool; liikuv pressvormipool **i** ejector die **v** подвижная плита [прессформы]; подвижная полуформа [прессформы]
Survevalumasina survevaluvormi e. pressvormi liikuv, väljatõukajaga vormipool (vt. *survevalu*; *survevalumasin*; *väljatõukaja*; vrdl. *liikumatu [survevalu]vormipool*).

284. liikuv kokillipool **i** ejector die **v** подвижная плита [кокиля]; подвижная полуформа [кокиля]
Kokilli liikuv, väljatõukajaga pool (vt. *kokill*; *väljatõukaja* vrdl. *liikumatu kokillipool*).

285. liikuv pressvormipool → liikuv [survevalu]vormipool

286. liiv[juga]puhastus (protsess); liiv[juga]puhastamine (operatsioon) **i** sandblasting; sand blasting; sand blast cleaning **v** пескоструйная очистка
Suurte valandite, sepiste, stantsiste pinna jugapuhastus liiva kasutades (vt. *jugapuhastus*; vrdl. *haavel[juga]puhastus*; *abrasiivgraanul[juga]puhastus*).

287. liivasuletis → liivatühik

288. liivatühik; liivasuletis **i** sand inclusion; drop **v** песчаная раковина
Valudefekt: vormimaterjaliga osaliselt või täielikult täidetud õõnsus valandis.

289. liivkärn **i** sand core **v** песчаный стержень
Vormiliivast ja sideainest valmistatud kordkasutusega kärn (vt. *kärn*).

290. liivvorm **i** sand mo[u]ld **v** песчаная [литейная] форма
Kordkasutusega, liiva ja sideaine segust valmistatud vorm. Tugevdamisviisi järgi eristatakse märg-, kuiv- ja pindkuivatatud vorme (vt. *märgvorm*; *kuivvorm*; *pindkuivatatud [valu]vorm*).

291. liivvormvalu avatud vormi **i** open-sand casting **v** литьё в открытые песчаные формы
Liivvormvalu avatud vormidesse, millistel puudub ülemine (alumist vormipoolt kattev) osa.

292. liivvormvalu kuivvormi → kuivvalu

293. liivvormvalu märgvormi → märgvalu

294. liivvormvalu; valu liivvormidesse **i** sand casting; sand mo[u]ld casting **v** литьё в песчаные формы
Valandite tootmine sulametalli valamiseega liivvormidesse (vt. *liivvorm*).

295. liivõlikärn **i** oil-sand core **v** песчано-масляный стержень
Vormiliiva ja õli baasil valmistatud kärn (vt. *kärn*).

296. likorodium **i** lycorodium **v** ликоподий
Vormipuudrina (mudelipuudrina) kasutatav taimse päritoluga aine (vt. *vormipuuder*).

297. likvatsioon **i** segregatsioon **v** ликвация
 1. Metalli keemilise koostise kristalliseerumisel tekkiv ebaühtlus
 2. Valudefekt keemiliste elementide või- ühendite ebaühtlase jagunemisena.
298. lineaarkahanemine → joonkahanemine
299. lintkobesti **i** Royer sand mikser **v** роуер; ленточный разрыхлитель
 Üks kobestite liike (vt. *kobestus; kobesti*).
300. lisakoks **i** coke booster **v** коксовая пересыпка; пересыпка
 Vagranksse viidav kahekordne koksi kogus põhjakoksi kihi kõrguse taastamiseks (vt. *koks; vagranka põhjakoks*).
301. lisand **i** addition agent **v** добавка
 Ahju või tehnoloogilise seadme täitele lisatud materjal.
302. looduslik vormisegu **i** naturally-bonded mo[u]lding sand **v** природная формовочная смесь
 Suure savisisaldusega (>5%) liiv, mis on vormimiskõlblik ilma sideaine – savi – täiendava lisamiseta (vt. *vormisegu*; vrld. *sünteesitud vormisegu*).
303. lusikkopp **i** pouring cup; socket cup **v** ложка
 Väike, ühe käepidemega lusikakujuline kopp mahutavusega kuni 5 kg.
304. lõugpurusti **i** jaw crusher; jaw breaker **v** щековая дробилка
 Trükkmaterjalide purustamise seade.
305. lõõmutusgrafiit **i** annealing graphite; temper graphite; temper carbon **v** углерод отжига
 Grafitiseerival lõõmutusel eralduv sekundaargrafiit (vt. *sekundaargrafiit; grafitiseeriv lõõmutus; tempereerimine*).
306. lõõmutussüsinik → lõõmutusgrafiit
307. läbikuumutatud [valu]vorm **i** fired mo[u]ld **v** прокаленная [литейная] форма
 Kõrge temperatuurini läbikuumutatud ja sulametalliga täitmiseks ettevalmistatud vorm, tavaliselt õhukeseseinaline koorikvorm.

M

308. madalsurvevalu **i** low-pressure [die] casting **v** литьё под низким давлением
 Valandite tootmine korduvkasutusega valuvormide täitmise teel väikese surve all (üldjuhul kuni 1 atmosfäär e. kuni 0,1 MPa).
309. magnetseparaator **i** magnetic separator **v** магнитный сепаратор; магнитный железотделитель
 Seade magnetiliste metalliosakeste eemaldamiseks kasutatud vormisegust.
310. magnetvormimine **i** magnetic mo[u]lding **v** магнитная формовка; формовка в магнитном поле
 Vormimine magnetväljas kasutades vormimaterjalina rauasulamist (teras, malm) haavleid. Leiab kasutamist valu puhul gasifitseeruva mudeli järgi (vt. *magnetvormvalu*).

311. magnetvormvalu **i** magnetic-mo[u]ld casting **v** литьё в магнитные формы
Gasifitseeruva mudeliga valu erim, kus kasutatakse magnetvormimist (vt. *magnetvormimine*).
312. mahtkahanemine; mahuline kahanemine **i** volume shrinkage **v** объёмная усадка
Metalli mahu muutumine tööstustemperatuurilt (nt valutemperatuurilt) jahtumisel (vrld. *joonkahanemine*; vt. *kahanemine*).
313. mahuline kahanemine → mahtkahanemine
314. makrolikvatsioon; tsonaallikvatsioon **i** macrosegregation **v** зональная ликвация;
макроликвация
Liquatsioon valandi (valuploki) erinevate osade vahel (vrld. *mikrolikvatsioon*; vt. *likvatsioon*).
315. malmi kasv **i** growth [of cast iron] **v** рост чугуна
Malmi mahu suurenemine tingituna karbiidide, peamiselt tsementiidi (Fe₃C) lagunemisest (grafitiseerumisest) või oksüdeerimisest temperatuuridel üle 480°C.
316. malmi valgenemine **i** chilling **v** отбеливание [чугуна]; отбел
Valgemalmi struktuuri moodustumine hallmalmist valandite pinnal või väikese ristlõikega piirkondades. Valgemalmi struktuuri on võimalik kõrvaldada grafitiseerivat lõõmutust kasutades.
317. malmiava **i** iron [tap]hole **v** чугунная лётка; лётка для чугуна
Ava metallurgilistes agregaatides – vagranka, kõrgahi – sulamalmi väljastamiseks.
318. malmvaland **i** iron casting **v** чугунная отливка
Malmist toodetud valand (vt. *valand*).
319. malmvaluosakond → malmvalutsehh
320. malmvalutsehh; malmvaluosakond **i** iron foundry **v** литейная чугуна;
чугунолитейный цех
Tsehh (osakond) malmvalandite tootmiseks.
321. maršaliit → kvartsjahu
322. martäänmalm **i** open-hearth [pig] iron **v** мартеновский [передельный] чугун
Toormalm terase tootmiseks martäänahjudes.
323. masinamalm **i** engineering [cast] iron **v** машинный чугун
Madallegeeritud [valu]malm kasutamiseks üldmasinaehituslikes konstruktsioonides.
324. masinormimine **i** machine mo[u]lding **v** машинная формовка
Vormimine vormi[mis]masinatel (vt. *vormi[mis]masin*).
325. mehaaniline kahjustus **i** mechanical damage **v** вылом; механическое повреждение
Valudefekt: valandi mehaaniline vigastus mis on tekkinud väljalöömise, puhastamise, transportimise protsessis.
326. meiselpuhastus (protsess); meiselpuhastamine (operatsioon) **i** chipping **v** обрубка
зубилами
Valandite puhastus käsi- või mehaaniliste meislite abil.

327. metallikang **i** pig **v** чушка
Kangikujuline valuplokk mis saadakse valu teel horisontaalsesse metallvaluvormi edasiseks ümbersulatamiseks.
328. metallikangide purusti → kangipurusti
329. metallikogur **i** sprue base; well; button **v** зумпф
Püstkanali alumine osa sulametalli dünaamilise löögi vastuvõtmiseks vormi täitmisel (vt. *valukanalite süsteem; püstkanal*).
330. metallisuletis **i** metallic inclusion **v** металлическое включение
Valudefekt: põhimetallist erineva koostisega osakes(t)ena valandis (vt. *suletised; vrld. mittemetallsuletis*).
331. miinimumristlõige (valukanalite süsteemis) **i** choke area **v** площадь поперечного сечения узкого места; минимальное проходное сечение
Valukanalite süsteemi ristlõikepind kitsaimas kohas (vt. *valukanalite süsteem*).
332. mikrolikvatsioon; dendriitlikvatsioon **i** microsegregation; interdendritic segregation; coring **v** дендритная ликвация; микроликвация
Likvatsioon kristalli, tera jm. struktuuriosa piires (vrld. *makrolikvatsioon; vt. likvatsioon*).
333. mikser **i** mixer **v** миксер
Sulametalli koostise ja temperatuuri ühtlustamisel samuti rafineerimisel kasutatav kogur (anum).
334. mitmeosaline kärn → koostatav kärn
335. mitmeõneline pressvorm → mitmeõneline survevaluvorm
336. mitmeõneline survevaluvorm; mitmeõneline pressvorm **i** multiple-cavity die; combination die **v** многогнездная пресс-форма
Survevaluvorm mitme valandi saamiseks ühe valutsükli (pressimistsükli) jooksul (vt. *survevalu; survevaluvorm; vrld. üheõneline survevaluvorm*).
337. mittelehtivõetav kokill **i** turn-out metal mo[u]; turn-out gravity die **v** неразъемный кокиль; вытряхной кокиль
Eralduspinnata, mitteavatav kokill (vrld. *liidendkokill*).
338. mittelehtivõetav kärnkast → tervikkärnkast
339. mittemetallsuletis **i** non-metallic inclusion **v** неметаллическое включение
Valudefekt mittemetalse osakesena mis satub valandisse kas mehaanilisel teel või moodustub keemiliste reaktsioonide tulemusena (vt. *suletised; vrld. metallisuletis*).
340. modifikaator **i** modifier; modifying agent **v** модификатор
Aine, mille väikesed kogused võimaldavad parandada metalli või sulami struktuuri ning omadusi. Eristatakse kristallide kasvu aeglustavaid modifikaatoreid, nn. terainhibiitoreid ja kristallisatsioonitsentrite arvu suurendavaid modifikaatoreid, nn. inokulaatoreid (vt. *modifitseerimine; terainhibiitor; inokulaator*).

341. **modifitseerimine i modification v модифицирование**
 Sulametalli modifikaatorite, milliste väikesed kogused mõjutavad kristallisatsiooniprotsessi kulgu, viimine (vt. *modifikaator*).
342. **modifitseeritud malm → modifitseermalm**
343. **modifitseermalm; modifitseeritud malm i inoculated [cast] iron v модифицированный чугун**
 Valumalm, mille struktuuri ja omadusi on modifitseeritud kasutades modifikaatoreid (vt. *modifikaator; terainhibiitor; inokulaator*).
344. **mudel; valumudel i pattern v модель [литейная]**
 Mudelikomplekti element valandi vormile ja mõõtmetele vastava õõnsuse moodustamiseks valuvormis (vt. *mudelikomplekt*).
345. **mudeli alusplaat; mudelilaud i moulding board; turn[ing]-over board v подмодельная доска; подмодельная плита**
 Käsitsi vormimisel mudeli ja vormkasti alusplaadina kasutatav plaat (laud).
346. **mudeli kohalevajutus (protsess); mudeli kohalevajutamine (operatsioon) i bedding v осаживание [модели]**
 Käsitsivormimismeetod – mudeli vajutamine jäljendi saamiseks lõplikult mittetihendatud vormisegusse millele järgneb tihendamine.
347. **mudeli seadetihvt i pattern dowel v шип [для соединения модели]**
 Liidendmudeli osi ühendav tihvt (vt. *liidendmudel; poolitatav [valu]mudel*).
348. **mudeli eemaldus (protsess); mudeli eemaldamine (operatsioon) i drawing [the pattern]; withdrawing [the pattern] v извлечение модели**
 Mudeli vormist või vormi mudelilt eemaldus liivvormivalus (vt. *liivvormvalu*).
349. **mudelikalle → valukalle**
350. **mudelikomplekt i pattern equipment; pattern set v модельный комплект**
 Vormimistarvikute (mudel, valukanalite süsteemi mudel[id], kärnkast[id], šabloon[id] jms) komplekt vormiõõnsuse moodustamiseks valandi saamisel (vt. *mudel; valukanalelementidega mudel; kärnakast*).
351. **mudelikomplekti ettevalmistus i rigging v оснащение модельного комплекта**
 Mudeli komplekti projekteerimis- ja valmistusprotsess valandite tootmiseks (vt. *mudelikomplekt*).
352. **mudelilaud → mudeli alusplaat**
353. **mudeli osakond → mudelitsehh**
354. **mudeli plokk; mudelite plokk i pattern assembly; tree v модельный блок; блок моделей; ёлка**
 Ühise valukanalite süsteemi külge ühendatud väljasulatatavad, gasifitseeruvad või lahustuvad mudelid (vt. *täppisvalu*).
355. **mudeli puuder → vormipuuder**

356. **mudelisegu i facing sand v** облицовочная [формовочная] смесь
 Vormi- või kärnisegu mis moodustab vormi- või kärni pindmise, sulametalliga kokkupuutuva kihi (vt. *vormisegu*; vrld. *täitesegu*; *ühtne vormisegu*).
357. **mudelite plokk → mudeliplokk**
358. **mudelitsehh; mudeliosakond i pattern shop v** модельный цех; модельное отделение
 Töökoda (tsehh, osakond) kus projekteeritakse ja valmistatakse mudeleid (vt. *mudel*).
359. **mudeli väljasulatus (protsess); mudeli väljasulatamine (operatsioon) i dewaxing v**
 ВЫПЛАВЛЕНИЕ МОДЕЛИ
 Väljasulatatava, kordkasutusega mudeli eemaldus täppisvalu (vt. *täppisvalu*).
360. **mudelplaat i pattern plate; match plate v** модельная плита
 Vormimisel kasutatav metallplaat, mille külge on kinnitatud valandi ja valukanalite süsteemi osiste mudelid või nende osad (vt. *vormimine*; vrld. *mudel*).
361. **märg [valu]vorm → märgvorm**
362. **märgkärn; kuivatamata kärn i green sand core v** сырой стержень
 Kärnisegust vormitud, kuivatamata kärn (vrld. *kuivkärn*).
363. **märgtugevus; tugevus märjalt i green strength v** прочность в сыром состоянии;
 прочность всырую
 Niiske (kuivatamata) liivvormi või kärni materjali tugevus. Määratakse valdavalt surve-, nihke- ja tõmbekatsel (vrld. *kuivtugevus*; *õhkkuivtugevus*).
364. **märgvalu; liivvormvalu märgvormi i green-sand casting v** литьё в сырые формы
 Valu kuivatamata liivvormidesse nn. märgvormidesse (vrld. *kuivvalu*; vt. *märgvorm*).
365. **märgvorm; märg [valu]vorm i green sand mo[u]ld v** сырая [литейная] форма
 Kordkasutusega vorm, millist enne sulametalliga täitmist ei kuivatata niiskuse eemaldamiseks ja tugevuse tõstmiseks (vt. *märgvalu*).
366. **märgvormide vormimine →märgvormimine**
367. **märgvormimine; märgvormide vormimine i green-sand mo[u]lding v** формовка по-сырому; формовка всырую
 Vormimine mille puhul kuivatatakse vaid kärnid (vt. *märgvorm*; *märgvalu*, vrld. *kuivvormimine*).
368. **märgvormisegu i green sand v** формовочная смесь для сырых форм
 Niisutatud vormisegu, millest valmistatakse märgvorme (vt. *märgvorm*).

N

369. **naftakoks i oil coke v** нефтяной кокс
 Naftaproduktide koksistamise teel toodetud koks (vt. *koks*; *koksistamine*).
370. **nakketugevus i bond strength v** прочность сцепления
 Vormi- või kärnisegu sideaine poolt tekitatav liivaosakeste vaheline kohesioon.

371. nihe; vildakus **i** shift; mismatch **v** перекоc; сдвиг
Valudefekt, mis on tingitud vormipoolte või kärni(de) nihkest etteantud asendiga võrreldes. Vastavalt eristatakse vorminihet ja kärninihet (vt. *vorminihe*; *kärninihe*).
372. nurgasilur **i** sleeker; slicker; smoother **v** угловая гладилка; угольник
Käsitsivormimisel kasutatav tööriist mittetasapinnaliste pindade sh nurkade silumiseks liivvormidel ja – kärnidel (vrld. *silur*; *ümarsilur*).
- O**
373. oksiidkest **i** oxide scale; peel[ing] **v** окисление; {рубашка}
Valudefekt: valgemalmvalandi temperdamisel (tempermalmiks lõõmutamisel) moodustunud oksüdeerunud pinnakiht.
374. oksüdatsioonikadu **i** oxidation loss[es] **v** угар
Metalli või sulami oksüdeerumisest tingitud metallikadu sulatamisel või kuumutamisel hapnikut sisaldavas keskkonnas.
375. oliviin **i** olivine **v** оливин
Looduslik mineraal (Mg, Fe)₂SiO₂ mille peenestamisel saadakse vormimaterjalina kasutatav oliviinliiv (vt. *vormiliiv*).
376. osaliselt kristalliseerunud piirkond → osaliselt tardunud piirkond
377. osaliselt tardunud piirkond; osaliselt kristalliseerunud piirkond **i** mushy zone; pasty zone **v** твёрдожидкая зона
Lõpuni mittetardunud (kristalliseerunud) piirkond valandis või valuplokis.
378. otsaeffekt **i** end effect **v** торцовый эффект; концевой эффект
Valupea e. kompensaatori olemasolust sõltumatu kahanemistühikuteta ja –poorsuseta ala valandi otstes (vt. *valupea*).
- P**
379. paisund **i** mould-wall movement; swell[ing] **v** подутость
Valudefekt: valandi kohalik ristlõike suurenemine tavaliselt vormisegu ebapiisavast tihendumisest tingituna.
380. paksuseinaline valand **i** thick-wall[ed] casting; thick-section casting **v** толстостенная ОТЛИВКА
Valand, mille seinapaksus on funktsionaalselt ja valutehnoloogiliselt minimaalsest võimalikust märgatavalt suurem (vrld. *õhukeseinaline valand*).
381. panus **i** batch; charge **v** колоша; садка
Portsjon sulatusahju laaditavat materjali – maaki, metallseid materjale, räbustit, kütuse jms.
382. pealeasetatav kärn → asenduskärn
383. peenkoks **i** coke breeze; breeze coke **v** коксовая мелочь; мелкий кокс
Koks osakeste suurusega alla 10 mm (vrld. *pähkelkoks*; vt. *koks*).

384. pehme [põrand]vormimissäng **i** bed of sand; permanent bed of sand **v** мягкая постель
Põrandvormimisel kasutatakse, tihendamata vormiseguga täidetud auk põrandas (vt. *põrandvormimine*;
vrdl. *kõva [põrand]vormimissäng*).
385. perioodilisrežiimiga kollersegur **i** batch muller **v** литейный смеситель (бегуны)
периодического действия
Perioodilise töörežiimiga, ühekambriline kollersegur (vt. *kollersegur*; vrdl. *pidevrežiimiga kollersegur*).
386. perliitmalm **i** pearlitic [cast] iron **v** перлитный чугун
Perliitse metalse põhimassiga (maatriksiga) [valu]malm.
387. pesagrafiit **i** nodular graphite **v** хлопьевидный графит; гнездообразный графит
Temperalmi e. pesagrafiidiga malmi struktuuriosa (vt. *temperalm*).
388. pidevrežiimiga kollersegur **i** continuous muller **v** литейный смеситель (бегуны)
непрерывного действия
Pideva töörežiimiga, kahekambriline kollersegur (vt. *kollersegur*; vrdl. *perioodilisrežiimiga kollersegur*).
389. pidevalu **i** continuous casting **v** непрерывное литьё
Valu kopast veega jahutatavasse kristallisaatorisse, millest pidevalt tõmmatakse välja tardunud valand.
Kasutatakse pikkade, muutumatu ristlõikega valandite nt. torude tootmisel.
390. pigi **i** pitch **v** пек
Tahke või vedel amorfne aine – tõrva (puidutõrv, kivisõetõrv jms.) töötlemisprodukt. Kasutatakse
sideainena vormi- ja kärnisegude valmistamisel (vt. *sideaine*).
391. pihustustoitekanal **i** shower gate; shower ingate; spray gate **v** дождевой питатель;
дождевой литник
Süsteem väikese ristlõikega pliitstoitekanalitest sulametalli suunamiseks vormiõõnde ülalt (vt.
toitekanal; *ülatoitekanal*; *pliitstoitekanal*).
392. piirdeaine; eraldusaine **i** parting compound; parting agent **v** разделительное
вещество; разделительный состав; разделительное покрытие
Mudeli (mudelplaadi), kärnkasti, pressvormi, kokilli jne. pinnale kantav õhuke vedel või tahke
materjalikiht, mudelite (mudelplaatide) vormist, kärnide kärnkastist, valandi pressvormist või kokillist
kergeteks eemaldamiseks.
393. piirdeliiv **i** parting sand **v** разделительный песок
Piirdeaine erijuht – liivvormi eralduspinnale ja mudelile (mudelplaadile) puistatav õhuke kvartsiiva kiht
vormipoolte üksteisest ja mudeli vormist eemaldamiseks (vt. *piirdeaine*).
394. pindaktiivne aine **i** surface-active agent; surface-active substance **v**
поверхностноактивное вещество; ПАВ
Aine, mis absorbeerub erinevate faaside ja materjalide pindadel vähendades eralduspindade
pinnaenergiat. Kasutatakse nt. vormi- ja kärnivärvide, vedelvormisegude jms valmistamisel.
395. pindkuivatatud [valu]vorm **i** skin-dried mo[u]ld **v** подсушенная [литейная] форма;
поверхностно подсушенная форма
Kordkasutusega [valu]vorm millise pinnakiht on kuivatatud niiskuse eemaldamiseks, gaasiläbilaskvuse
ja tugevuse tõstmiseks (vt. *pindkuivatus*).

396. pindkuivatus (protsess); pindkuivatamine (operatsioon) **i** skin drying **v** поверхностная [под]сушка
[Valu]vormi pindmiste kihtide (kuni 30 mm) kuivatamine (vt. *pindkuivatatud [valu]vorm*).
397. pindmine [gaasi]tühik → avatud [gaasi]tühik
398. pindmine kahanemistühik (valandil) **i** draw; suck[-in]; shrinkage depressioon **v** утяжка
Valudefekt: sulametalli kahanemisest tingitud süvend valandi või valuploki pinnal.
399. pindvalgendatud valand; valgendatud pinnaga valand **i** chill[ed] casting **v** отбеленная ОТЛИВКА
Valgemalmstruktuuri omava pinnakihiaga valand (vt. *valand*).
400. pinnaalune gaasitühik **i** blister; subsurface blowhole **v** поверхностная газовая раковина
Valudefekt valandi pinnal või pinnakihis mis on tingitud gaaside (õhu) sattumisest sulametalli väljastpoolt. Sellised defektid on iseloomulikud survevalu teel saadud valanditele.
401. pinnakihi eemaldus (protsess); pinnakihi eemaldamine (operatsioon) **i** desurfacing **v** удаление поверхностного слоя
Pindmise defektse kihi eemaldus valanditelt, sepistelt jms.
402. pinnavagu **i** buckle **v** ужимина
Valandi pinnadefekt: liivvormi kohalikust paisumisest tingitud pindmine süvend (vagu) (vrld. *pinnavolt*).
403. pinnavolt **i** rat tail **v** ужимина
Valandi pinnadefekt: liivvormi paisumisest tingitud ebakorrapärase kujuga pikad voldid (vrld. *pinnavagu*).
404. pliiats-toitekanal **i** pencil gate; pencil ingate; pop gate **v** карандашный питатель; карандашный литник
Väikese ristlõikepinnaga ülatoitekanal sulametalli peene joana suunamiseks vormiõõnde otse valukaunist (vt. *toitekanal; ülatoitekanal*).
405. pneumopuhastus (protsess); pneumopuhastamine (operatsioon) **i** pneumatic blasting; airblasting **v** пневматическая очистка
Suurte valandite, sepiste, stantsiste pinna jugapuhastus abrasiivosakesi kiirendavat õhujuga kasutades (vt. *juhapuhastus; vrld. hüdropuhastus; tsentrifugaalpuhastus*).
406. poolitatav [valu]mudel; kaheosaline [valu]mudel **i** cope-and-drag pattern; two-piece pattern **v** модель из двух частей; двусторонняя модель
Ühe lahutuspinna mitmeosaline valumudel (vt. *mudel; liidendmudel; vrld. tervikmudel*).
407. poolkorduvkasutusvorm; poolpüsivorm **i** semipermanent mo[u]ld **v** полупостоянная [литейная] форма
Korduvkasutusega [valu]vorm, millises kasutatakse kordkasutusega liivkärne (vrld. *kordkasutusvorm; korduvkasutusvorm*).

408. poolmalmstruktuur **i** mottleness **v** половинчатость
Valandite struktuuridefekt – hallmalmile iseloomulikud piirkonnad valgemalmist valandites (vt. *poolmalm*).
409. poolpidevvalu **i** semicontinuous casting **v** полунепрерывное литьё
Valandite tootmine valamise teel veega jahutatavasse kristallisaatorisse, millest tõmmatakse piiratud aja jooksul välja kindla pikkusega valandid (vrdl. *pidevvalu*).
410. poolpüsivorm → poolkorduvkasutusvorm
411. pooltsentrifugaalvalu **i** semicentrifugal casting **v** центробежное литьё с использованием стержней
Valumasina pöörlemisteljega ühtiva sümmeetriateljega valandite tootmise protsess tsentrifugaaljõudude välja sisemise vaba pinna moodustumiseta – nii sise kui välispind kujundatakse vormi elementide abil (vrdl. *täistsentrifugaalvalu*; *tsentrifuug[tsentrifugaal]valu*; vt. *tsentrifugaalvalu*).
412. poolvorm **i** half mo[u]ld; mo[u]ld section **v** полуформа; половина формы
Üks valuvormi pooltest (alumine poolvorm või ülemine poolvorm) vormimisel kahte vormkasti (vt. *alumine poolvorm*; *ülemine poolvorm*).
413. poorsus **i** porosity **v** пористость
Pooride kogumist tingitud materjali struktuuri iseloomustaja.
414. port; sisendpuks **i** port **v** литниковая втулка
Survevalumasina survekambrit ja vormiõõnsust ühendav osa, mille kaudu sulametall pressitakse survevaluvormi (vt. *survvvevalu*; *survevaluvorm*; *survevalumasin*).
415. pragude täitmine **i** daubing **v** обмазка [трещин]
Pragude spetsiaalsete segudega täitmine [valu]vormides ja kärnides vältimaks valudefekte.
416. press[vormimis]masin **i** squeeze mo[u]lding machine; squeezer **v** прессовая формовочная [литейная] машина
Vormi[mis]masin vormisegu tihendamisega pressimise teel (vt. *vormi[mis]masin*).
417. press-kärnimasin **i** squeeze-type core-making machine **v** прессовая стержневая машина
Kärnimasin, milles kärne vormitakse pressimise teel (vt. *kärnimasin*).
418. resskärnimasin; pressiv kärnimasin **i** squeeze-type core-making machine **v** прессовая стержневая машина
Masin kärnide valmistamiseks kärnisegu pressides (vt. *kärn*).
419. presspakk → pressplaat
420. pressplaat; presspakk **i** squeeze head; squeezing head **v** прессовая колодка; прессовая плита
Press[vormimis]masina vormisegu tihendav plaat.
421. pressvalu → valustantsimine
422. pressvorm → survevaluvorm

423. primaargrafiit **i** primary graphite; kish **v** первичный графит; графитная спель
Grafiit (vaba süsinik) mis eraldub vedelast metallist (vrdl. *sekundaargrafiit*).
424. primaarsulam; esmasulam **i** primary alloy **v** первичный сплав
Metallisulam mille põhikomponent on toodetud otse maagist, korduvkasutatava metalli kasutamiseta (vrdl. *sekundaarsulam*).
425. pritskuul **i** cold shot; internal sweating **v** королек; {выпот}
Valandi või valuploki defekt metallkuulikestena (enamasti valandi sisemistes tühikutes) mis on põhjustatud metalli pritsimisest valamisel.
426. profiilplaat **i** follow board **v** фигурная подмодельная доска
Mudeli alusplaadi eriliik keerulise vormiga valandite tootmiseks (vt. *mudeli alusplaat*).
427. proovikeha **i** coupon **v** пробный образец; образец [для испытаний]
Metallitükk või toode millest valmistatakse katsekeha või spetsiaalselt valmistatud katsekeha (keevis, valand jms) omaduste ja struktuuri kontrollimiseks.
428. proovikeha vastavushindamiseks **i** arbitration bar **v** арбитражный образец
Proovikeha (nt. valand) materjali (toote) omaduste, koostise, struktuuri vastavushindamiseks etteantud nõuete suhtes.
429. puhasmudel **i** natural pattern; loose pattern **v** натуральная модель; чистая модель
Kärnmärkideta, vormiõõnsust reprodutseeriv valumudel (vt. *mudel; kärnmärk*).
430. puhastustrummel **i** tumbling barrel **v** галтовочный барабан; очистной барабан
Pöörlev trummel väikeste valandite pinna puhastamiseks ning nendest kärnide eemaldamiseks (vt. *trummelpuhastus*).
431. puhurmasin → segupuhur
432. põhjakoks **i** coke bed; bed coke; bed charge **v** коксовая холостая колоша; холостая колоша
Vagranka põhja viidav esimene koksikiht (vt. *vagranka; koks*).
433. põlem; põlemiskadu **i** loss **v** угар [металла]
Sulami komponentide oksüdeerumine sulatamisel, kuumutamisel, valuvormide täitmisel.
434. põlemiskadu → põlem
435. põlemiskamber → kolle
436. põlenud vormisegu **i** burned sand **v** горелая формовочная смесь
Kasutatud vormisegu mille sideaine on sulametalli toimel eemaldunud (väljapõlenud) või sidumisvõime kaotanud.
437. põletatud (täieliku paakumiseni) **i** dead-burned **v** обожженный
Piisava tugevuse, lõpliku vormi ja niiskuskindluse ni põletatud (tulekindla materjali kuumtöötlemisel – põletamisel).

438. põletatud kips **i** plaster [of Paris]; calcined gypsum **v** обожженный гипс
Loodusliku kipsi kuumutamisel (põletamisel 140-190°C) saadav kips koostisega: $\text{CaSO}_4 \cdot 0,5\text{H}_2\text{O}$.
Kasutatakse kipsvormide valmistamisel (vt. *kipsvorm*) samuti ehituses.
439. põrand; põhi (ahjul) **i** bottom [of furnace] **v** под [печи]; подина [печи]
Ahjude tulekindlast materjalist põhi, millel asetsevad kuumutatavad materjalid või tooted.
440. põrandalvormimine; vormimine põrandal **i** floor mo[u]lding **v** формовка на полу
Suurte valandite vormimine põrandal st põrandale asetatud vormkastidesse (vrld. *põrandvormimine*).
441. põrandvorm **i** pit[-type] mo[u]ld; mo[u]lding pit **v** почвенная [литейная] форма
Põrandvormimise meetodil valmistatud [valu]vorm (vt. *põrandvormimine*).
442. põrandvormimine **i** pit mo[u]lding **v** формовка в почве; почвенная формовка;
формовка в кессонах
Suurte valandite, milliste vormimiseks ei ole otstarbekas kasutada vormkaste, vormimine põrandasse kaevatud aukudesse või ehitatud valukaevanditesse (vt. *põrandvorm*; *valukaevend*;
vrld. *põrandalvormimine*).
443. põrandvormimissäng → vormimissäng
444. pähkelkoks **i** nut coke **v** коксовый орешек; коксик
Koks tükkide suurusega 10 ... 25 mm (vrld. *peenkok*; vt. *koks*).
445. päri likvatsioon **i** normal segregation; positive segregation **v** прямая [зональная]
ликвация
Makrolikvatsioon mis avaldub madala sulamistemperatuuriga [legeer]elementide kontsentreerumises valandi (valuploki) viimasena kristalliseeruvatesse (tavaliselt sisemistesse) osadesse (vt. *likvatsioon*;
vrld. *pöördlikvatsioon*).
446. pöördkoonilisus **i** back draft **v** обратная конусность
Tavapärasele vastupidine koonilisus vältimaks mudeli eemaldamist vormist või kärni eemaldamist kärnkastist.
447. pöördkopp; kallutatav kopp **i** lip-pour ladle; tilting ladle **v** поворотный ковш
Kopp, mida sulametalli väljalaskmiseks kallutatakse (vt. *kopp*; vrld. *stopperkopp*).
448. pöördlauaga vormi[mis]masin **i** turntable mo[u]lding machine **v** поворотно-вытяжная
формовочная [литейная] машина; формовочная машина с поворотным столом
Vormi[mis]masin mudeli (mudelpaadi) eemaldamisega pärast vormi pööramist ümber horisontaaltelje 180° (vt. *vormi[mis]masin*; vrld. *väljatõmbamisega vormi[mis]masin*).
449. pöördlikvatsioon **i** inverse segregation; negative segregation **v** обратная [зональная]
ликвация
Makrolikvatsioon, mis avaldub madala sulamistemperatuuriga [legeer]elementide kontsentreerumises valandi (valuploki) varasemalt kristalliseerunud (tavapäraselt välimistesse) osadesse (vt. *likvatsioon*;
vrld. *päri likvatsioon*).
450. pöördvalgenemine **i** inverse chill; reverse chill; inverted chill; internal chill **v**
обратный отбел [чугуна]; аномальный отбел [чугуна]
Valgemalmile iseloomuliku struktuuri moodustumine hallmalmist valandi siseosades (vt. *valgenemine*).

451. püsivorm → korduvkasutusvorm

452. püstkanal **i** sprue; downsprue; downgate **v** стояк

Valukanalite süsteemi enamasti vertikaalne, harvem kaldu paigutusega kanal sulametalli suunamiseks valukausist (valulehtrist) valukanalite süsteemi teiste osadeni (kollektor, räbupüüdja, toitekanal) või otse vormiõõnde (vt. *valukanalite süsteem*).

453. püstkanali mudel **i** gate stick; gate pin; sprue pin **v** модель стояка

Valukanalite süsteemi moodustav mudel püstkanali vormimiseks (vt. *valukanalite süsteem; püstkanal*).

R

454. rafineerimine **i** refining; purifying **v** рафинирование

Metallidest ja sulamitest (sulast olekus) kahjulike lisandite eemaldamise protsess.

455. rafineerimine kopas **i** ladle refining **v** ковшовое рафинирование; рафинирование

в ковше; внепечное рафинирование

Rafineerimine, mis viiakse läbi väljaspool sulatusahju, valukopas (vt. *rafineerimine*).

456. rämpurusti **i** drop breaker; drop work **v** копёр

Seade vanametalli ja räbu purustamiseks peenemateks tükkideks.

457. raputus[vormimis]masin **i** jolt-type mo[u]lding machine; jolting mo[u]lding machine;

jarring mo[u]lding machine; bumping mo[u]lding machine **v** встряхивающаяся

формовочная [литейная] машина

Vormi[mis]masin vormisegu raputamiseks tihendades (vt. *vormi[mis]masin*).

458. raputus-press[vormimis]masin; järelpressimisega raputus[vormimis]masin

i jolt- squeeze mo[u]lding machine; jolt-squeezer [machine] **v** встряхивающая

формовочная машина с подпрессовкой

Kombineeritud tihendamiseks vormi[mis]masin vormisegu tihendamiseks raputamisele järgneva pressimisega (vt. *vormi[mis]masin*).

459. raputustihendus (protsess); raputustihendamine (operatsioon) **i** jolt ramming; jar

ramming **v** уплотнение [формовочной смеси] встряхиванием

Vormi- või kärnisegu tihendamine vormkasti (kärnkasti) üles-alla raputades.

Raputus[vormimis]masinatel ja raputus-press[vormimis]masinatel kasutatav tihendusmeetod.

460. irpkärn **i** suspended core; hanging core **v** подвязанный стержень

Ülemise vormipoole küljes vertikaalselt rippuv, spetsiaalse kinnitusega kärn (vt. *kärn*).

461. rõhk (vedelikusamba kõrgusest tingitud) **i** head **v** напор

Vedelikuvoolu erieneergia mis on määratav vedelikusamba kõrgusega.

462. räbu **i** slag **v** шлак

Räbustist ja sulatuse käigus moodustunud produktidest koosnev metallurgiline materjal mis sulatuse käigus katab sulametalli (vt. *räbusti*).

463. räbuava **i** slag [tap]hole **v** шлаковая лётка; лётка для шлака

Ava metallurgilistes agregaatides sularäbu väljastamiseks.

464. räbueemaldus (protsess); räbu eemaldamine (operatsioon) **v** skimming; raking off [the slag] **v** скачивание шлака; снятие шлака; удаление шлака
Räbu mehaaniline eemaldamine sulametalli pinnalt ahjus või kopas (vt. *räbu*).
465. räbueraldi **i** skimmer **v** шлакоотделитель
Metallisulatusseadme seadis räbu ja mittemetalsete osakeste valukanalitesse sattumise vältimiseks (vt. *räbu*).
466. räbukaabits **i** skimming bar; skimmer **v** скребок для скачивания шлака
Kaabitsakujuline töövahend räbu eemaldamiseks metallvanni pinnalt (vt. *räbu*).
467. räbukäru; räbuvanker **i** slag car; slag vehicle **v** шлаковая тележка
Käru (vanker) räbukopa transportimiseks (vt. *räbu*).
468. räbulusikas **i** skimmer spoon **v** ложка для снятия шлака
Poreeritud (augustatud) lusika kujuline töövahend räbu või drossi eemaldamiseks metallvanni pinnalt (vt. *räbu*; *dross*).
469. räbulusikas **i** skimmer; skimming bar **v** ложка для снятия шлака
Töövahend sulametalli pinnalt räbu mehaaniliseks eemaldamiseks (vt. *räbu*; *räbueemaldus*).
470. räbupüüdel **i** skim[mer] gate; crossgate; dirt trap **v** шлакоуловитель
Valukanalite süsteemi osa – horisontaalne kanal – räbu ja mittemetalsete osakeste püüdmiseks ning sulametalli juhtimiseks toitekanalitesse (vt. *valukanalite süsteem*; *toitekanal*; vrdl. *kollektor*).
471. räbusti **i** flux; fluxing agent **v** флюс
Sulatusahju või koppa viidav, vedelat räbu moodustav materjal, mille ülesandeks on kahjulike (ebasoovitavate) lisandite eemaldamine metallist.
472. räbusuletis → räbutühik
473. räbutühik; räbusuletis **i** slag inclusion; slag blowhole **v** шлаковая раковина
Valudefekt: räbuga osaliselt või täielikult täidetud õõnsus valandis.
474. räbuvanker → räbukäru
475. räbuvatt **i** slag wool **v** вата шлаковая
Sularäbust valmistatud kiudmaterjal kasutamiseks soojusisolatsioonmaterjalina (vt. *räbu*).

S

476. saepuru **i** sawdust **v** древесные опилки; древесная мука
Puidutöötlemisprodukt. Lisatakse vormi- ja kärnisegudesse vormi järelandvuse, gaasiläbilaskvuse samuti väljalöödavuse parandamiseks.
477. sammakristallide piirkond **i** columnar zone **v** зона столбчатых кристаллов
Valandi või valuploki sammakristallidega (sammakristallstruktuuriga) piirkond (vrdl. *kiirjahtumispiirkond*; *võrdtelgkristallide piirkond*; vt. *sammakristallstruktuur*).
478. sammakristallstruktuur **i** columnar structure **v** столбчатая структура; структура со столбчатыми кристаллами
Metalli sammakristallidega struktuur (vrdl. *võrdtelgkristallstruktuur*).

479. savi **i** clay **v** глина
Looduslik peendisperssne savimineraalidest (valdavalt alumiiniumsilikaatide baasil) materjal (vt. samuti *vormisavi*).
480. savieraldi **i** elutriator; sand washer **v** взбалтыватель для отмучивания песка
Laboratoorne seade savi eraldamiseks vormi- või kärnisegust.
481. seadetihvt **i** dowel **v** шип; штифт [установочный]; штырь
Tavaliselt silindriline, koonilise otsaga varb liidendkonstruktsiooniga mudelite, vormide, kokillide jms. ühendamiseks.
482. seadetihvt; juhttihvt **i** pin **v** штырь [центрирующий]; штырь [направляющий]
Silindriline, koonilise otsaga varb vormikärnakasti-, pressvormi-, kokillipoolte jms tsentreerimiseks ja ühendamiseks koostamisel.
483. segu ettevalmistus; vormisegu ettevalmistus (protsess); segu ettevalmistamine; vormisegu ettevalmistamine (operatsioon) **i** sand conditioning; sand preparation **v** приготовление [форомовочной] смеси
Vormimaterjalide ettevalmistus (doseerimine, segamine, laagerdamine, kobestamine) vormi- või kärnisegude valmistamisel.
484. segu tihendus → tihendus
485. segu voolavus → voolavus
486. seguheitur; segupaiskur **i** sand slinger mo[u]lding machine **v** пескомёт
Vormi[mis]masin segu tihendamiseks selle pildumise (heitmise, paiskamise) teel vormi- või kärnkasti (vt. *vormi[mis]masin*).
487. eguheitur-kärnimasin; segupaiskur-kärnimasin **i** core shooter **v** пескострельная стержневая машина
Kärnimasin kärnkasti täitmiseks suruõhu toimel väikeste portjonite kaupa (vt. *kärnimasin*; *kärnikast*).
488. segulaskur-kärnimasin **i** core shooter **v** пескострельная стержневая [литейная] машина
Kärnimasin kärnkasti suruõhu toimel suure kiirusega täitmiseks (vt. *kärnimasin*; vrdl. *segupuhur-kärnimasin*).
489. segulisand **i** additive; addition **v** специальная добавка [формовочной смеси]
Vormi- või kärnisegule lisatav lisand (nt. grafiit), mille ülesandeks ei ole liivaosakeste sidumine, vaid spetsiifiliste tehnoloogiliste omaduste (nt. gaasiläbilaskvus) parandamine.
490. seguosakond; segutseh → vormisegu osakond
491. segupaiskur → seguheitur
492. segupaiskur-kärnimasin → seguheitur-kärnimasin
493. segupuhur; puhurmasin **i** sand-blowing mo[u]lding machine **v** пескодувная формовочная [литейная] машина
Vormi[mis]masin vormisegu etteandmiseks koos suruõhuga (vt. *vormi[mis]masin*).

494. segupuhur-kärnimasin **i** core-blowing machine; core blower **v** пескодувная стержневая [литейная] машина
Puhur-tüüpi kärnimasin kärnkasti täitmiseks koos suruõhuga (vt. *kärnimasin*; *segupuhur*; vrdl. *segulaskur-kärnimasin*).
495. segupuhur-kärnimasin **i** core-blowing machine; core blower **v** пескодувная стержневая машина
Kärnimasin kärnkasti täitmiseks koos suruõhujoaga (vt. *kärnimasin*; *kärnkast*).
496. seguvalmistus kollersegistis **i** mulling **v** приготовление смеси в смешивающих бегунах
Vormi- ja kärnisegu valmistamine (segamine) kollersegisteid kasutades (vt. *kollersegisti*).
497. sekundaargrafiit **i** secondary graphite **v** вторичный графит
Grafiit (vaba süsinik) mis eraldub tardunud metallist, malmist (vrdl. *primaargrafiit*).
498. sekundaarsulam; teisene sulam **i** secondary alloy **v** вторичный сплав
Metallisulam, mille põhikomponent on toodetud korduvkasutatavast metallist (vrdl. *primaarsulam*).
499. sferoidaalne grafiit → keragrafiit
500. sideaine **i** bonding agent; binder **v** связующее; связующий материал
Vormi- või kärnisegule lisatav vormi tugevust suurendav materjal.
501. sifoonkopp **i** teapot [spout] ladle **v** чайниковый ковш; сифонный ковш
Spetsiaalkonstruktsioonidega pöördkopp, mis väldib räbu sattumist valuvormi (vt. *pöördkopp*).
502. sifoontoitekanal → alltoitekanal
503. silikokaltsium **i** calcium silicon; silicocalcium; calcium silicide **v** силикокальций
Desoksüdeerija ja degaseerijana kasutatav Ca-Si-Fe sulam: Ca 28-35%, Si 60-65 % ja Fe kuni 6%.
504. silur **i** trowel; taper trowel **v** гладилка
Käsitsivormimisel kasutatav tööriist liivvormide ja –kärnide tasapinnaliste pindade silumiseks (vt. samuti *nurgasilur*; *ümarsilur*).
505. sisemine [gaasi]tühik → suletud [gaasi]tühik
506. sisemine vormijahuti **i** internal chill; densener **v** внутренний холодильник
Metallitükk (nael, varb jms) kordkasutusega vormis sulametalli kiirendatud kohtjahutamiseks (vt. *vormijahuti*; vrdl. *välimine vormijahuti*).
507. sisendpuks → port
508. siseringide meetod **i** check circle method **v** метод вписанных окружностей
Valandite konstruktsiooni analüüsi meetod vältimaks kahanemistühikute ja –poorsuse tekkimist (vt. *kahanemistühik*; *kahanemispoorsus*).
509. sisetükk **i** insert **v** вставка
Valuvormi paigaldatav, tavaliselt teisest metallisulamist osa mis peale valamist moodustab ülejäänud valandiga terviku.

510. sissepritse **i** shot; injection **v** заливка под давлением
Vormi täitmise tsüklil survevalus või injektsioonvormimisel (vt. *survvvevalu; injektsioonvormimine*).
511. skelettmudel **i** skeleton pattern **v** скелетная модель
Skeleti-kujuline mudel suuregabariidiliste valandite vormimiseks (vt. *mudel*).
512. skipp **i** skip [charger] **v** скип
Pöördtühjendamise mahuti (vagonett) tükk- või puistematerjalide mööda vertikaal- või kaldpinda tõstmiseks ja laadimiseks metallurgilistesse seadmetesse.
513. soojustatud kompensator → soojustatud valupea
514. soojustatud valupea; soojustatud kompensator **i** insulated riser; insulated feeder [head] **v** утепленная прибыль; теплоизолированная прибыль
Valupea, mis on tardumise aeglustamiseks ümbritsetud väikest soojusjuhtivust omava materjaliga (vt. *valupea*).
515. stadiit **i** stadite **v** стедит
Malmi suure fosforisisaldusega struktuuriosa – kolmikeutektikum mis koosneb raudfosfiidist (Fe₃P), tsementiidist (Fe₃C) ja ferriidist.
516. stopperkopa sulgur **i** stopper rod **v** стопор; стопорное устройство
Seadis metalli väljavoolu reguleerimiseks stopperkopa põhjas asetseva ava kaudu (vt. *stopperkopp*).
517. stopperkopp **i** bottom-pour ladle; stopper ladle; bottom-tap ladle **v** стопорный ковш
Kopp, millest sulametall väljastatakse põhjas asetseva, sulguriga suletava, ava kaudu (vt. *kopp; vrld. pöördkopp*).
518. strippmudel → väljatõmmatav mudel
519. stürovahtmudel; vahtpolüstüroolmudel **i** styrofoam pattern **v** пенополистироловая модель; пенопластовая модель
Kordkasutusega vahtplastist (peamiselt vahtpolüstüroolist) mudel, mis gasifitseerub valuvormi täitmisel kuuma sulametalliga.
520. sukelduskoorik; sukelduspinne **i** dip coat; investment coat **v** слой нанесенный окупанием [в суспензию]
Mudeli pinnale sukeldamise teel vedelvormisegusse moodustunud koorik (pinne).
521. sukelduspinne → sukelduskoorik
522. sulamissoojus **i** fusion heat; melting heat; heat of fusion; heat of melting **v** теплота плавления
Soojushulk, mis on vajalik kristalse materjali sulatamiseks (vrld. *kristalliseerumissoojus*).
523. sulatise väljalase **i** tapping [of a furnace] **v** выпуск [плавки]
Sulatuse viimane operatsioon mille käigus lastakse sulatusahjust välja sulatuse produktid – metall, räbu.
524. suletised **i** inclusions **v** включения
Valudefektide liik: põhimetallile mitteomase koostisega võõrosakesed. Eristatakse mittemetalseid suletisi ja metalseid suletisi (vt. *mittemetallsuletis; metallsuletis*).

525. suletud [gaasi]tühik; sisemine [gaasi]tühik **i** blowhole; blow hole **v** закрытая [газовая] раковина
Valudefekt: tühik (suur poor) valandi (valuploki) sisemuses mis võib olla põhjustatud kaasahaaratud gaasist (õhust) ja/või kahanemisest (vrdl. *avatud [gaasi]tühik*).
526. suletud kahanemistühik **i** internal shrinkage; blind shrinkage **v** внутренняя усадочная раковина
Valudefekt: valandi või valuploki välispinnale mitteavatud (suletud) kahanemistühik (vrdl. *avatud kahanemistühik*).
527. suletud kompensaator → suletud valupea
528. suletud valupea; suletud kompensaator **i** blind riser; blind feeder [head] **v** закрытая прибыль
Atmosfäärist (vormi pinnast) isoleeritud valupea (vt. *valupea*; vrdl. *avatud valupea*).
529. sulgemisjõud **i** clamping force; locking force **v** запирающее усилие; усилие запирания [пресс-формы]
Survevalumasinateline tehniline iseloomustaja, näitamaks jõudu millega tagatakse survevaluvormi suletus sulametalliga surve all täitmisel (vt. *survevalu*; *survevalumasin*).
530. surve all valu **i** pressure [die] casting **v** литьё с применением давления
Valu vormi täitmisega sulametalliga surve all, näiteks survevalu, tsentrifugaalvalu, valustantsimine (vt. *survevalu*; *tsentrifugaalvalu*; *valustantsimine*).
531. survekamber **i** shot chamber; injection chamber **v** камера прессования
Survevalumasina kamber sulametalli pressimiseks survevaluvormi e. pressvormi (vt. *survevalu*; *survevalumasin*).
532. survevaland **i** die casting; diecasting **v** отливка литья под давлением
Survevalu meetodil toodetud valand (vt. *survevalu*).
533. survevalu **i** die casting; high-pressure die casting **v** литьё под давлением
Valandite tootmine korduvkasutusega valuvorme nn pressvormi sulametalliga suure surve ja kiirusega täites (vrdl. *valustantsimine*; *surve all valu*).
534. survevalumasin **i** die-casting machine **v** машина [для] литья под давлением
Masin valandite tootmiseks survevalu teel (vt. *survevalu*). Konstruksioonilt eristatakse nt. külma survekambriga ja kuuma survekambriga survevalumasinaid (vt. *külmsurvekambriga survevalumasin*; *kuumsurvekambriga survevalumasin*).
535. survevaluvorm; pressvorm **i** die **v** пресс-форма [для литья под давлением]
Survevalumasina valuvorm (vt. *survevalu*; *survevalumasin*).
536. suspensioon **i** slurry; suspension **v** суспензия; взвесь
Tahkest ja vedelast faasist koosnev dispersne süsteem, näiteks vormisegude valmistamisel kasutatav savisuspensioon.
537. suue **i** throat **v** колошник
Šahtahjude (vagranka, kõrgahi) ülemine osa, kus toimub täidise laadimine (vt. *vagranka*; *täide*; *täitelava*).

538. suundkristalliseerumine → suundtardumine

539. suundtardumine; suundkristalliseerumine **i** directional solidification; progressive solidification **v** направленное затвердевание; направленная кристаллизация; последовательное затвердевание; последовательная кристаллизация
Tehnoloogiline võtte suundorienteeritud kristallstruktuuriga, kahanemistühikute ja –poorsuseta valandite tootmiseks (vt. *kahanemistühik; kahanemispoorsus*).

540. suurusosiselisuse indeks → granulomeetriaindeks

541. sõrmtoittekanal **i** finger gate **v** вилкообразный питатель; вилкообразный литник
Toittekanal sulametalli suunamiseks vormiõnde mitme metallijoana ülalt, alt, lahutuspinnalt (vt. *toittekanal*).

542. sädemekustuti → sädemepüüdur

543. sädemepüüdur; sädemekustuti **i** spark arrester; spark catcher **v** искрогаситель; искроуловитель
Vagranka ülemises osas asetsev seadis hõõguva tolmu kinnipüüdmiseks (vt. *vagranka*).

544. südamikuga induktsioonahi; induktsioonkanalahi **i** channel-type induction furnace; core-type induction furnace **v** канальная [индукционная] [электро]печь; индукционная печь с сердечником
Induktsioonsulatusahi, milles sulatus toimub mitte otseselt tiiglis vaid spetsiaalse(te)s induktoriga ümbritsetud kanali(te)s (vrld. *südamikuta induktsioonahi*, vt. *induktsioonsulatus*).

545. südamikuta induktsioonahi; induktsioontiiglahi **i** coreless[-type] induction furnace **v** тигельная индукционная [электро]печь; индукционная печь без сердечника
Induktsioonsulatusahi, milles sulatus toimub induktoriga ümbritsetud tiiglis (vrld. *südamikuga induktsioonahi*, vt. *induktsioonsulatus*).

546. sünteesitud vormisegu **i** blended sand **v** синтетическая формовочная смесь
Vormisegu, mis on saadud (sünteesitud) sobiva tera suurusega vormiliiva ja savi segamise teel (vt. *vormisegu*; vrld. *looduslik vormisegu*).

547. sünteesmalm → tehismalm

548. süsihappegaasprotsess; CO₂- protsess **i** carbon dioxide process; CO₂ process; sodium silicate/CO₂ process **v** CO₂ – процесс
Liiva ja vesiklaasi segust vormide või kärnide kõvenemisprotsess süsihappegaasi läbipuhumise teel.

549. süsinikekvivalent **i** carbon equivalent; CE **v** углеродный эквивалент
Suurus, mis iseloomustab olulisemate elementide (C, Si, P jt) mõju malmi struktuurile.

550. süsiniku väljapõlemine → dekarboniseerumine

551. süsinikvärv; vormitint **i** blacking; black wash **v** литейная краска; углеродистая формовочная краска; углеродистые формовочные чернила
Süsinikmaterjali (nt. grafiit) ja sideaine (nt. vesi) baasil suspensioon vormiõnnsuste ja kärnide katmiseks valandite pinnakvaliteedi parandamiseks (vt. *vormivärv*).

Š

552. šabloonmudel; vormimisšabloon **i** sweep [template]; sweep templet **v** формовочный [литейный] шаблон; шаблон для формовки
Ümber telje pöörlev või lineaarselt liikuv abinõu vormiõõnsuse moodustamiseks šabloonvormimisel (vt. *šabloonvormimine*).
553. šabloonvormimine **i** sweep mo[u]lding, strickle mo[u]lding; template mo[u]lding **v** формовка по шаблону; шаблонная формовка
Vormimismeetod, kus vormiõõs moodustatakse vormisegu eemaldamise teel kasutades ümber telje pööratavaid või sirgjooneliselt liigutatavaid šabloone.
554. šaht → kaevus
555. taastarvitatav vormisegu **i** recycled sand **v** оборотная [формовочная] смесь
Kasutatud vormisegu mis on ette valmistatud taaskasutamiseks ühtse vormisegu koostisosana (vt. *vormisegu*).

T

556. tagieemaldus → tagiärastus
557. tagiärastus; tagieemaldus (protsess); tagi ärastamine; tagi eemaldamine (operatsioon) **i** descaling **v** удаление окалины
Teras- ja malmtoodete pinnale kõrgetel temperatuuridel moodustuva tagi eemaldamine.
558. tambits; tamp **i** rammer **v** трамбовка; набойка
Vormimistöõriist käsitsivormimisel vormide ja suurte kärnide tihendamiseks.
559. tamp → tambits
560. tardkahanemine **i** solid shrinkage; contraction **v** усадка в твердом состоянии
Kahanemine metalli jahtumisel tardunud (kristalliseerunud) olekus (vt. *kahanemine*; vrld. *tardumiseelkahanemine*; *tardumiskahanemine*).
561. tardumiseelkahanemine; vedelkahanemine **i** liquid shrinkage **v** усадка в жидком состоянии; усадка до затвердевания
Kahanemine sulametalli jahtumisel likvidustemperatuurini (vt. *kahanemine*; vrld. *tardumiskahanemine*; *tardkahanemine*).
562. tardumiskahanemine **i** solidification shrinkage; freezing shrinkage **v** усадка при затвердевании
Kahanemine metalli tardumisel likvidus- ja solidustemperatuuride vahemikus (vt. *kahanemine*; vrld. *tardumiseelkahanemine*; *tardkahanemine*).
563. tardumissoojus → kristalliseerumissoojus
564. tardumistemperatuuride vahemik; kristallisatsioonitemperatuuride vahemik **i** freezing range **v** интервал затвердевания; интервал кристаллизации
Tardumise (kristalliseerumise) alg- ja lõpptemperatuuride vahemik .

565. tehismalm; sünteesmalm **i** synthetic [pig] iron **v** синтетический чугун
Terasmurrust (rauamurrust), süsinikku sisaldavatest materjalidest, ferrosiliitsiumist ning vajadusel leegerivatest elementidest sünteesitud malm.
566. teisene sulam → sekundaarsulam
567. telgsümmeetriline kahanemisdefekt **i** centerline shrinkage; centreline shrinkage; axial shrinkage **v** осевая усадочная раковина (пористость)
Kahanemistühik või –poorsus sümmeetriatelje ligiduses (vt. *kahanemistühik*; *kahanemispoorsus*).
568. temperdamine → tempereerimine
569. tempereerimine; temperdamine **i** malleabilizing; malleable annealing **v** графитизирующий отжиг; томление [чугуна]
Valgemalmstruktuuriga valandite lõõmutamine temperalmi saamiseks. Lõõmutamisega kaasneb tsementiidi (Fe₃C) täielik või osaline lagunemine ning grafiidi moodustumine.
570. tempermalmvaland **i** malleable casting **v** отливка из ковкого чугуна
Temperalmist toodetud valand (vt. *valand*).
571. tera peenendamine **i** grain refinement; grain refining **v** измельчение зерна
Tera suuruse vähendamine kasutades inokulaatoreid, terainhibiitoreid ja/või sobivat jahutusrežiimi sulast olekust (vt. *inokulaator*; *terainhibiitor*; *modifikaator*).
572. terainhibiitor; terapeenendaja; kasvuinhibiitor **i** growth-hindering agent; grain refiner; grain growth inhibitor **v** ингибитор роста зерна; модификатор первого рода; замедлитель роста зерна
Sulametalli viidav modifikaator tera kasvu pidurdamiseks struktuuri peenendamise eesmärgil (vt. *modifikaator*; vrdl. *inokulaator*).
573. terapeenendaja → terainhibiitor
574. terasmalm **i** semi-steel; ferro-steel **v** сталистый чугун; малоуглеродистый чугун
Väikese süsinikusisaldusega malm.
575. termomõranemine; termopragunemine **i** heat checking **v** образование разгарных трещин; образование сетки разгара
Pinnapragude moodustumine metallist valuvormidesse (kokillid, pressvormid jne.) mille põhjuseks on korduval kuumenemisel ja jahtumisel tekkiv termoväsimus.
576. termopragunemine → termomõranemine
577. tervikkärnkast; mittelehtivõetav kärnkast **i** turn-out core box [with loose sides] **v** вытряхной стержневой ящик; неразъёмный стержневой ящик
Lahutuspinnata kärnkast, mille konstruktsioon võimaldab kärni eemaldamist ilma kärnkasti avamata (vt. *kärnkast*; vrdl. *liidendkärnkast*).
578. tervikmudel **i** unsplit pattern; single-piece pattern; solid pattern **v** неразъёмная модель; цельная модель
Lahutuspindadeta üheosaline valumudel (vt. *mudel*; vrdl. *liidendmudel*; *poolitatav [valu]mudel*).

579. tervikvorm; mittelehtivõetav [valu]vorm **i** monolithic mo[u]ld; one-piece mo[u]ld **v** неразъёмная форма
Üheosaline [valu]vorm (vrdl. *liidendvorm*).
580. tervikvormkast **i** tight flask **v** неразъёмная опока
Lahtivõetamatu, valamiseks mitte eemaldatav vormkast, millist kasutatakse vormkastvormimisel (vrdl. *äratõstetav vormkast; liidendvormkast*).
581. tihendus; segu tihendus (protsess); tihendamine; segu tihendamine (operatsioon) **i** ramming [the sand] **v** уплотнение [формовочной смеси]; набивка [формовочной смеси]
Vormi- ja kärnisegude tugevuse tõstmise välisjõudude rakendades käsitsi või vormi[mis]masinaid kasutades.
582. tiigel **i** crucible; pot **v** тигель
Mahuti materjalide kuumutamiseks ja sulatamiseks.
583. toit kanal **i** gate; ingate **v** питатель; литник
Valukanalite süsteemi osa sulametalli juhtimiseks vormiõõnde (vt. *valukanalite süsteem*).
584. toitmine **i** feeding **v** питание [отливки]
Sulametalli tarduvasse valandisse etteandmise protsess kahanemise kompenseerimiseks (vt. *kahanemine; tardumiskahanemine*).
585. toorvaland **i** rough casting; raw casting **v** необработанная отливка
Valuvormist eemaldataud, puhastamata valand.
586. topend **i** bott stick; plug **v** затычка; притычка
Vargankades metalliava (almiava) sulgemiseks kasutatav liiva ja savi segust koonuseline sulgur (kork).
587. torn **i** arbo[u]r **v** оправка [стержня]
Valuvormi vormitud tugi kärni toetamiseks.
588. transkristallisatsioon; transkristalliseerumine (protsess) **i** transcrystallization; columnar crystallization **v** транскристаллизация
Pikkade, valandi või valuploki keskosani ulatuvate sammaskristallide moodustumine.
Transkristallisatsioon on iseloomulik tugevalt ülekuumutatud metalli tardumisel (kristalliseerumisel).
589. transportkopp **i** transfer ladle **v** ковш для транспортировки
Sulametalli transportimiseks kasutatav kopp.
590. trummeldamine →trummelpuhastus
591. trummelproov **i** drum test; tumbler test **v** барабанная проба
Tehnoloogiline proov koksi tugevuse määramiseks (vt. *koks; vrdl. viskeproov*).
592. trummelpuhastus (protsess); trummelpuhastamine; trummeldamine (operatsioon) **i** tumbling; rumbling **v** галтовка; барабанная очистка; очистка в барабане
Väikeste valandite, stantsiste pinna puhastus abrasiivosakeste täidetud pöörlevates trumlites (vt. *puhastustrummel*).

593. trummelsõel **i** rotary screen; revolving screen **v** барабанный грохот; барабанное сито
Pöörlev, silindrilise, koonilise või prismaatilise pinnaga sõel.
594. tsentrifugaalpuhastus (potsess); tsentrifugaalpuhastamine (operatsioon) **i** centrifugal jet cleaning; airless shot blasting **v** дробеметная очистка
Suurte valandite, sepiste, stantsiste pinna jugapuhastus tsentrifugaalkiirendi põhimõttel töötavaid [haavli]heitureid kasutades (vt. *jugapuhastus*; vrdl. *pneumopuhastus*; *hüdropuhastus*).
595. tsentrifugaalrääbupüüdel **i** whirl[ing] gate; whirl[ing] runner; spinner gate **v** центробежный шлакоуловитель; центробежная бобышка
Rääbupüüdel, milles toimub räbuosakeste eemaldus tsentrifugaaljõudude toimetel (vt. *rääbupüüdel*).
596. tsentrifugaalvalu **i** centrifugal casting **v** центробежное литьё
Valumeetodite üldnimetus, mille puhul sulametalli vormimine toimub tsentrifugaaljõudude väljas. Valandi sise- ja välispindade moodustumise ja vormiõõnsuse valumasina telje suhtes asetuse järgi eristatakse täistsentrifugaalvalu; pooltsentrifugaalvalu ja tsentrijuug[tsentrifugaal]valu. Olenevalt vormi telje asendist eristatakse horisontaalset tsentrifugaalvalu ja vertikaalset tsentrifugaalvalu (vt. *täistsentrifugaalvalu*, *pooltsentrifugaalvalu*; *tsentrijuug[tsentrifugaal]valu*; *horisontaalne tsentrifugaalvalu*; *vertikaalne tsentrifugaalvalu*).
597. tsentrijuug[tsentrifugaal]valu **i** centrifuge [centrifugal] casting **v** центробежное литьё [НЕПОЛЫХ ОТЛИВОК]
Valandite tootmine valumasina pöörlemistelje suhtes sümmeetriliselt paigutatud vormiõõnsuste täitmisega tsentrifugaaljõudude toimetel (vrdl. *täistsentrifugaalvalu*; *pooltsentrifugaalvalu*; vt. *tsentrifugaalvalu*).
598. tsirkoon **i** zircon **v** циркон
Silikaatne tsirkooniumimineraal $ZrSiO_4$, mis leiab tänu kõrgele sulamistemperatuurile kasutust nii tulekindla materjalina kui peenestatud kujul vormimaterjalina, tsirkoonliivana (vt. *vormiliiv*).
599. tsonaallikvatsioon → makrolikvatsioon
600. tugevus kuivalt → kuivtugevus
601. tugevus märjalt → märgtugevus
602. tugevus õhkuivatatult → õhkuivtugevus
603. tugiplaat **i** backing board **v** подопочная плита; дополнительная плита
Mudeli alusplaati dubleeriv (täiendav) plaat (laud) valuvormi avamiseks (vrdl. *mudeli alusplaat*).
604. tulekindel savi **i** fireclay; fire clay; refractory clay **v** огнеупорная глина
Tulekindel materjal (tulis) hüdratiseerunud alumiiniumi silikaatide ($Al_2O_3 \cdot n SiO_2 \cdot n H_2O$) baasil. Kasutatakse tulekindlate materjalide valmistamisel samuti vormisavina suurendatud tulekindlusega liivvormide valmistamisel.
605. tulekindel tellis **i** firebrick **v** огнеупорный кирпич
Tulekindlast (tulepüsivast) materjalist tellis mida toodetakse tulekindlast savist. Tulekindlate telliste temperatuuritaluvus on vähemalt 1500°C ja neid kasutatakse metallurgiliste seadmete (ahjude, koppade) vooderdamiseks (vt. *vooder*).

- 606.tulepüsiv materjalisegu **i** castable **v** огнеупорная смесь
Segu tulekindlast materjalist toodete vormistamiseks (valamiseks).
- 607.tõstevõti (sissepandav) **i** lifing key **v** подъём [вставной]
Spetsiaalse otsaga vormimistööriist mudelite või nende osade vormist eemaldamiseks (vrdl. *tõstevõti* (*teravaotsaline*)).
- 608.tõstevõti (teravaotsaline) **i** draw spike; drawspike; picker **v** подъём [остроконечный]
Teravaotsaline vormimistööriist mudelite ja nende osade vormist eemaldamiseks (vrdl. *tõstevõti* (*sissepandav*)).
- 609.tõusukanal; tõusupea **i** flow-off; overflow; airgate **v** выпор
Valukanalite süsteemi osa gaaside ärajuhtimiseks vormiõõnsusest ja vormi täitumise kontrollimiseks. Võib samaaegselt toita valandit sulametalliga (vt. *valukanalite süsteem*).
- 610.tõusupea → tõusukanal
- 611.täide; täidis **i** burden; charge **v** шихта
Lähtematerjalid segu või kihtidena ümbertöötlemiseks metallurgilistes, keemilistes või teistes seadmetes (ahjudes).
- 612.täidis → täide
- 613.täidise kinnijäämine; täidise rippujäämine **i** bridging; scaffolding **v** подвисяние шихты; зависание шихты
Täidise kinnikiilumine, peamiselt räbu tahkestumisest tingituna, šahtahjudes (vagranka, kõrgahi) .
- 614.täidise koostamine →täite koostamine
- 615.täidise rippujäämine → täidise kinnijäämine
- 616.täistsentrifugaalvalu; õõneskehade tsentrifugaalvalu **i** true centrifugal casting **v** центробежное литьё
Valumasina pöörlemisteljega ühtiva sümmeetriateljega valandite tootmise protsess tsentrifugaaljõudude väljas sisemine vaba pinna moodustumisega. Tsentrifugaalvalu kasutatakse horisontaalse, kaldse ja vertikaalse teljega valumasinaates (vrdl. *pooltsentrifugaalvalu*; *tsentrifuug[tsentrifugaal]valu*; vt. *tsentrifugaalvalu*).
- 617.täite koostamine; täidise koostamine **i** burdening **v** шихтование; шихтовка
Täite (täidise) arvutus ja koostamine metallurgiliste, keemiliste jt seadmetele (vt. *täide*).
- 618.täite laadimine **i** charging **v** завалка шихты; загрузка шихты
Täite (täidise) sulatusahju viimise protsess.
- 619.täiteava (sulatusahjudes) **i** charging hole **v** завалочное окно
Ava sulatusahju seinas täite sisseviimiseks (vt. *täide*; vrdl. *täiteava* (šahtahjudes)).
- 620.täiteava (šahtahjudes); laadimisava (šahtahjudes) **i** charging hole **v** загрузочное окно; задочное окно; колошниковое окно
Ava täite sisestamiseks šahtahjudesse (vagranka, kõrgahi) (vt. *täide*; vrdl. *täiteava* (sulatusahjudes)).

621. täitekopp; laadimiskopp **i** bucket; charging bucket **v** бадья [загрузочная]
Seadis (mahuti) täite laadimiseks metallurgiaseadmesse (vt. *täide*).
622. täitelava; laadimisplatvorm **i** charging deck; charging platform; charging scaffold **v**
колошниковая площадка; загрузочная площадка; шихтовая площадка
Šahtahjude (vagranka, kõrgahi) täiteava kõrgusel asuv platvorm millisel asuvad täite laadimiseadmed
(vt. *täiteava* (šahtahjus); *täide*; *vagranka*).
623. täitesegu **i** backing sand; heap sand **v** дополнительная [формовочная] смесь
Vormi- või kärnisegu millega täidetakse vorm- või kärnkasti põhimaht peale mudelisegu kasutamist (vt. *vormisegu*; vrld. *mudelisegu*; *ühtne vormisegu*).
624. täitevagonett **i** charging car **v** завалочная вагонетка; загрузочная вагонетка
Transpordivahend sulatusahjude täitmiseks.
625. täppisvaland **i** precision [investment] casting; investment casting **v** прецизионная
ОТЛИВКА
Valand, mis on toodetud täppisvalandi valu meetoditega – täppisvalu, valu kipsvormi, valu keraamilisse vormi (vt. *täppisvalu*, *valu kipsvormi*; *valu keraamilisse vormi*).
626. täppisvalandi valu **i** precision casting **v** прецизионное литьё
Üldnimetus täppisvalandite tootmise protsessidele – täppisvalu, valu kipsvormi, valu keraamilisse vormi. (vt. *täppisvalu*; *valu keraamilisse vormi*; *valu kipsvormi*).
627. täppisvalu gasifitseerumudeliga; gasifitseeruva mudeliga täppisvalu **i** lost-foam casting; evaporative pattern casting; lost-pattern process; cavityless casting; full-mould process **v** литьё по газифицируемым моделям; литьё по выжигаемым моделям
Täppisvalandite tootmine õhukeseseinalistes tervikvormides valuprotsessis gasifitseeruvaid mudeleid kasutades (vrld. *täppisvalu sulavmudeliga*; *täppisvalu lahustuvmudeliga*).
628. täppisvalu **i** investment casting; precision investment casting; ceramic shell casting **v**
прецизионное литьё; точное литьё
Üldnimetus täppisvalandite tootmise protsessidele kordkasutusega tervikvormides millised saadakse kordkasutusega (kergsulavatest, lahustuvatest või gasifitseeruvatest materjalidest) valumudeleid kasutades (vt. *täppisvalu sulavmudeliga*; *täppisvalu gasifitseerumudeliga*; *täppisvalu lahustuvmudeliga* vrld. *täppisvalandi valu*).
629. täppisvalu lahustuvmudeliga; lahustuva mudeliga täppisvalu **i** soluble pattern process **v**
литьё по растворяемым моделям
Täppisvalandite tootmine õhukeseseinalistes tervikvormides kerglahustuvaid mudeleid kasutades (vrld. *täppisvalu sulavmudeliga*; *täppisvalu gasifitseerumudeliga*).
630. täppisvalu sulavmudeliga; väljasulatatava mudeliga täppisvalu **i** lost-wax process; investment casting; lost-wax casting **v** литьё по выплавляемым моделям
Täppisvalandite tootmine õhukeseseinalistes tervikvormides kergsulavaid mudeleid kasutades. Tervikvormid saadakse mudelite (mudeliplokkide) korduva sukeldamise teel tulekindla keraamilise matrejali (kvarts- või tsirkoonliiv) ja sideaine suspensiooni ning kuivatamisega (vrld. *täppisvalu lahustuvmudeliga*; *täppisvalu gasifitseerumudeliga*).
631. tühikud **i** cavities; voids **v** раковины
Üks valudefektide grupp: erineva mõõdu ja vormiga, valdavalt gaasiga täidetud õõnsused valandites nt.

gaasitühikud, gaasipoorid jms.

U

632. universaalmodellplaat; klišeemodellplaat **i** cliché pattern plate **v** универсальная модельная плита
Üksik- ja väikesaritootmises kasutatav, kiireltvahetatavate mudelitega modellplaat (vt. *modellplaat*).

V

633. vaakumdegaseerimine; degaseerimine vaakumis **i** vacuum degassing, vacuum treatment **v** вакуумная дегазация; вакуумирование
Degaseerimine vaakumis (vt. *degaseerimine*).

634. vaakumsulatus (protsess); vaakumsulatamine (operatsioon) **i** vacuum melting **v** вакуумная плавка
Metallisulamite sulatus vaakumahjudes.

635. vaakumsurvevalu **i** vacuum die casting **v** литьё под давлением с вакуумированием прессформы
Gaasitühikuteta valandite tootmine mille puhul survevalu vorm enne täitmist sulametalliga vakumeeritakse (vrldl. *hapniksurvevalu*; vt. *survevalu*).

636. vaakumvalu **i** vacuum casting **v** вакуумное литьё
Poorideta (kõrgendatud tihendusega) valandite tootmine kasutades vormiõõnsuse täitmisel vakumeerimist. Kasutust leiavad sellised vaakumvalu alaliigid nagu imivalu, vaakum-survevalu jt. (vt. *imivalu*, *vaakum-survevalu*).

637. vaakumvormimine **i** V-process; vacuum mo[u]lding **v** вакуумно-пленочная формовка; V- процесс
Vormimine sideaineta, kuiva vormiliiva kasutades, mida hoitakse ja tihendatakse vormkastis polümeerkile ja vaakumi abil.

638. vaakumvormvalu **i** vacuum mo[u]ld casting **v** литьё в вакуумно-пленочные формы
Valu vaakumvormitud vormidesse (vt. *vaakumvormimine*).

639. vaateava **i** eyehole; реер hole **v** гляделка
Ava metallurgilises seadmesprotsessi kulgemise jälgimiseks.

640. vagranka **i** cupola **v** вагранка
Šahtahi malmi sulatamiseks valandite tootmisel.

641. vagranka sissekütmine **i** foreblow **v** розжиг вагранки; продувка холостой колоши; продувка вагранки
Vagranka põhjakoksi sissekütmise protsess. Sissekütmisel kasutatakse valdavalt maagaasi (vt. *vagranka*; *põhjakoks*).

642. vagrankamalm **i** cupola [cast] iron **v** ваграночный чугун
Vagrankades toodetav malm (vt. *vagranka*).

643. vahamudel **i** wax pattern **v** восковая модель
Spetsiifilisest kergsulavast (enamasti parafiini sisaldavast) segust mudel kasutamiseks sulavmudeliga täppisvalu (vt. väljasulatatav [valu]mudel; täppisvalu sulavmudeliga).
644. vahevormkast **i** cheek; mid-part **v** средняя опока
Vahepealne vormkast millist kasutatakse juhtumil, kui valuvorm omab kahte lahutuspinna (vt. vormkast).
645. vahtpolüstüroolmudel → stürovahtmudel
646. vahtpolüstüroolmudel → stürovahtmudel
647. vajakvalu **i** misrun; short run **v** недолив
Valudefekt vormi mitteküllaldase täitumisena tingituna valamise madalast temperatuurist, vormi ebapiisavast gaasiläbilaskvusest või vigadest valukanalite projekteerimisel.
648. valaja **i** pourer; ladler; caster **v** заливщик; разлившик
Töoline kelle ülesandeks on valuvormide sulametalliga täitmine.
649. valamine → valu
650. valamine **i** pouring **v** заливка [формы]; разливка [металла]
Valuvormi sulametalliga täitmine valutehnoloogias.
651. valand **i** casting **v** отливка
Valamise teel toodetud toorik või toode (vt. valu).
652. valandite järeltöötlus (protsess); valandite järeltöötlemine (operatsioon) **i** fettling [a casting]; dressing [a casting] **v** очистка литья; очистка отливок
Valuvormist eemaldatud valandite töötlus, mis eelneb kasutusele võtmisele või täiendavale lõiketöötusele: kärnieemaldus, valukanalite eemaldus, puhastamine erinevate meetoditega.
653. valandite puhastus (protsess); valandite puhastamine **i** dressing **v** обрубка [отливок]
Valukanalite süsteemi ning pindmiste ebatasasuste mehaaniline eemaldus valanditelt.
654. valatavus **i** castability **v** литейные свойства [металла]
Metallisulami valuomaduste (vedelvoolavus, valukahanemine jms.) kompleks tagamaks kvaliteetsete valandite saamist.
655. valatud struktuur **i** cast structure; as-cast structure **v** литая структура
Valu teel moodustuv, valanditele iseloomulik struktuur.
656. valekärn **i** projection cod **v** болван
Valuvormi väljaulatuv osa mille abil valandis moodustuvad õõnsused ja süvendid.
657. valeribi **i** pattern reinforcing rib **v** ложное ребро; фальшивое ребро
Mudeli tugevdusribi mille jälg vormis tasandatakse (vt. mudel).
658. valgendatud pinnaga malm **i** chilled [cast] iron; case-hardened iron **v** отбеленный чугун; половинчатый чугун
Hall- või kõrgtugev (sfäärilise grafiidiga) malm, mille pinnakiht on valgemalmi struktuuriga. Tegemist

võib olla valudefektiga või suunatud tehnoloogilise protsessi tulemusega saavutamaks malmvalandil kõrgendatud kõvaduse ja kulumiskindlusega pinna.

659. valgendatud pinnaga valand → pindvalgendatud valand

660. valgenemine **i** hard spots **v** отбел; отбеливание чугуна

Valudefekt – valgemalmile iseloomulike struktuuriosade moodustumine hallmalmist valanditel, peamiselt valandi väikese ristlõikepinnaga piirkondades ja pinnal (vt. samuti *pöördvalgenemine*).

661. valgenenud piirkonnad **i** hard spots **v** отбел; отбеливание чугуна

Hallmalmalandite defekt suure kõvadusega piirkondadena mis on tingitud valgemalmile iseloomuliku tsementiidi eraldumisest.

662. valtspeenesti → valtspurusti

663. valtspurusti; valtspeenesti **i** roll crusher; roll breaker **v** валковая дробилка

Masin tükkmaterjalide (kasutatud vormisegu, savi jms) purustamiseks (peenestamiseks).

664. valu ainukasutusvormidesse → valu kordkasutusvormidesse

665. valu keraamilisse vormi **i** ceramic-mo[u]ld casting; cope-and-drag investment casting;

Shaw process; Osborn-Shaw process **v** литьё в керамические формы; Шоу-процесс
Täppisvalandite tootmine keraamilistes mitmeosalistes vormides milliseid valmistatakse püsimumeleid kasutades.

666. valu kipsvormi **i** plaster mo[u]ld casting **v** литьё в гипсовую форму

Kergsulavatest metallidest (peam. Al, Mg, Zn-sulamid) täppisvalandite tootmise protsess kordkasutusega kipsvormides (vt. samuti *Capaco-protsess*; *Antioch-protsess*).

667. valu kordkasutusvormidesse; valu ainukasutusvormidesse **i** expendable mo[u]ld

casting; dead-mo[u]ld casting; temporary mo[u]ld casting **v** литьё в [одно]разовые формы

Valu ühekordselt kasutatavatesse (liivast, kipsist jms) vormidesse (vrdl. *valu korduvkasutusvormidesse*).

668. valu korduvkasutusvormidesse; valu püsivormidesse **i** permanent-mo[u]ld casting **v**

литьё в многоразовые формы

Valu korduvkasutusega (metallist, grafiidist jt materjalidest) vormidesse (vrdl. *valu kordkasutusvormidesse*).

669. valu poolkorduvkasutusvormidesse; valu poolpüsivormidesse **i** semipermanent mo[u]ld casting **v** литьё в полупостоянные формы

Valu korduvkasutus e. –püsivormidesse kasutades kordkasutusega kärne (vt. *valu korduvkasutusvormidesse*).

670. valu poolpüsivormidesse → valu poolkorduvkasutusvormidesse

671. valu püsivormidesse → valu korduvkasutusvormidesse

672. valu väljavalamisega **i** slush casting **v** литьё с выплеском; литьё с выливом

Õõnsate valandite valmistamine kasutades peale ettenähtud paksusega kooriku moodutumist järelejäänud sulametalli väljavalamist valuvormist.

673. **valu**; **valamine i casting; founding v литьё**
Vormide täitmine sulametalliga valandite tootmiseks.
674. **valudefekt**; **valuviga i casting defekt v литейный дефект; дефект отливок**
Igasugune mittevastavus nõuete osas valandi konstruktsioonile või kvaliteedile (vt. *defekt*).
675. **valudrossel i choke; throttle v литниковый дроссель; дроссель**
Valukanalite süsteemi kitsendusega piirkond sulametalli voolukiiruse reguleerimiseks vormi täitmisel (vt. *valukanalite süsteem*).
676. **valujäätmed; valumurd i foundry returns v литейные отходы**
Valutööstuse kontrollitava (tuntud) koostisega jääproduktid – valukanalite süsteemi elemendid, purunenud valandid), mis leiavad korduvkasutust valandite tootmisel.
677. **valukaevend; kesson i permanent mo[u]lding pit v кессон; литейная яма**
Põrandasse ehitatud, tellistest või betoonist kast, mida kasutatakse põrandvormimisel (vt. *põrandvormimine*).
678. **valukahanemine i casting shrinkage v литейная усадка; действительная усадка**
Valandi mahu ja joonmõõtmete tegelik vähenemine tardkahanemisel valumudeli mahu ja joonmõõtmega võrreldes. Valukahanemine on valusulami oluline tehnoloogiline omadus (vt. *kahanemine; tardkahanemine*).
679. **valukalle i pattern taper; pattern draft [angle] v формовочный уклон; литейный уклон**
Mudelite või kärnkastide vertikaalpindade kalle mudelite vormist või kärnide kärnkastist eemaldamise kergendamiseks.
680. **valukanal → kollektor**
681. **valukanalelementidega mudel i gated pattern v комплект моделей; модельный комплект [литейной формы]**
Mudel, mis moodustab valuvormis õõnsuse nii valandile kui valukanalite süsteemile (vt. *valukanalite süsteem; mudel*).
682. **valukanali pikendus → kollektori pikendus**
683. **valukanalite alumine süsteem; valukanalite sifoonsüsteem i bottom gating system v нижняя литниковая система; сифонная литниковая система**
Valukanalite süsteem sulametalli suunamisega valuvormi altpoolt. Süsteem tagab vormi rahuliku täitumise sulametalli turbulentsi tekitamata, kuid ei loo soodsaid tingimusi suunatud tardumiseks alt-üles (vt. *valukanalite süsteem; vrdl. valukanalite ülemine süsteem; valukanalite külgsüsteem; valukanalite korrussüsteem*).
684. **valukanalite eralduspinnasüsteem → valukanalite külgsüsteem**
685. **valukanalite harisüsteem → valukanalite ülemine süsteem**
686. **valukanalite korrussüsteem i step gating system v ярусная литниковая система**
Valukanalite süsteem sulametalli suunamiseks vormiõõnde erinevatelt kõrgustelt (tasanditelt). Süsteem on sobiv suure kõrgusega valandite tootmisel (vt. *valukanalite süsteem; vrdl. valukanalite alumine süsteem; valukanalite ülemine süsteem; valukanalite külgsüsteem*).

687. valukanalite külgsüsteem; valukanalite eralduspinnasüsteem **i** parting gating system **v** боковая литниковая система; литниковая система по разъёму
Valukanalite süsteem sulametalli suunamisega vormiõõnde horisontaalselt vormi lahutuspinnaal, mistõttu ülemine vormipool täitub alt ja alumine vormipool ülevalt (vt. *valukanalite süsteem*; vrld. *valukanalite ülemine süsteem*; *valukanalite alumine süsteem*; *valukanalite korrussüsteem*).
688. valukanalite sifoonsüsteem → valukanalite alumine süsteem
689. valukanalite süsteem **i** gating [system] **v** литниковая система
Valuvormi kanalite ja osade süsteem metalli juhtimiseks vormiõõnde tagamiseks valudefektideta valandite saamise. Valukanalite süsteemi juurde kuuluvad üldjuhul valukauss, püstkanal, räbupüüdel, toitekanal(id), tõusukanal(id).
690. valukanalite ülemine süsteem; valukanalite harisüsteem **i** top gating system; drop gating system **v** верхняя литниковая система
Valukanalite vertikaalne süsteem sulametalli suunamisega vormiõõne ülevalt poolt. Süsteem tagab soodsad tingimused suunatud tardumiseks alt üles kuid tekitab sulametalli turbulentsi ja sellest tingitud oksüdeerumist (vt. *valukanalite süsteem*; vrld. *valukanalite alumine süsteem*; *valukanalite külgsüsteem*; *valukanalite korrussüsteem*).
691. valukasvaja **i** scab; sand buckle **v** нарост
Valuvormi kohtpurunemisest tingitud pinnadefekt – vormimaterjali sisaldav pinnast väljaulatuv osa.
692. valukauss **i** pouring basin **v** литниковая чаша
Valukanalite süsteemi osa sulametalli vastuvõtmiseks ja suunamiseks (valukanalite süsteemi teiste osade kaudu) valuvormi (vt. *valukanalite süsteem*).
693. valukoks **i** cupola coke; foundry coke **v** литейный кокс
Kivisöökokks valumalmi tootmiseks vagrankades (vt. *kivisöökokks*; *valumalm*; *vagranka*).
694. valukopp **i** foundry ladle; pouring ladle **v** литейный ковш
Valutehnoloogias sulametalli transportimiseks ja vormidesse valamiseks kasutatav kopp (vt. *kopp*).
695. valukraat **i** flash; fin; bleed **v** залив
Valandite kujudefekt, mis on tingitud sulametalli voolamisest vormipoolte vahele ja/või vormi ja valesti asetatud kärni vahele.
696. valukuivati **i** drying stove; drying oven **v** сушило; сушильная печь
Kuivvormide ja kärnide kuivatusahi.
697. valukurd **i** cold lap **v** спай
Valandi ristlõiget mitteläbiv defekt: ümardatud servadega süvend mis on tingitud metallijugade kohalikust mittetäielikust kokkusulamisest (liitumisest).
698. valulehter **i** pouring cup; sprue cup **v** литниковая воронка; воронка
Püstkanali ülaosas paiknev valukauss (vt. *valukanalite süsteem*; *valukauss*; *püstkanal*).
699. valuliide **i** cold shut **v** неслитина
Valandi ristlõiget läbiv defekt mis tingitud kohtuvate metallijugade mittetäielikust liitumisest enneagtsel tardumisel.

700. valumalm **i** foundry [pig] iron **v** литейный чугун
Metallurgiatehastest kangidena väljastatav malm ümbersulatamiseks valandite tootmisel (vt. *kangmalm*).
701. valumudel → mudel
702. valumurd → valujäätmed
703. valuosakond → valutöökoda
704. valupea; kompensaator **i** riser; feeding head; feeder [head]; feedhead **v** прибыль
Valukanalite süsteemi osa valandi toitmiseks sulametalliga tardumise ajal vältimaks kahanemistühikute tekkimist (vt. *valukanalite süsteem*).
705. valupeaalune paksend **i** padding **v** подприбыльный прилив
Kiilukujuline valupeast algav kohalik paksend valandi sulametalliga toitmise ja suunatud tardumise soodustamiseks.
706. valupinged **i** casting stresses **v** литейные напряжения
Konstruktsioonilistest iseärasustest ja valukahanemisest tingitud pinged valandis (vt. *valukahanemine*).
707. valupraak **i** waster; reject **v** брак [литейный]; литейный брак
Väljapraagitud, kvaliteedinõuetele mittevastavad valandid.
708. valuproovikeha → valuteimik
709. valustantsimine; pressvalu **i** squeeze casting; liquid metal forging **v** литьё с кристаллизацией под давлением
Valu ja stantsimise hübriidmeetod – sulametalli stantsimine kus tardumine toimub surve all. Meetod võimaldab toota valudefektideta (poorsus, tühikud), peeneteralise struktuuriga valandeid peamiselt mitterauasulamitest.
710. valutehnoloogia **i** foundry technique; foundry practice **v** литейное дело; литейное производство
Tehnika- ja teadusharu valandite tootmisest.
711. valuteimik; valuproovikeha **i** keel block **v** кильблок
Standartne, laeva kiilu kujuline valupeaga proovikeha teraste ja teiste suure valukahanemisega valusulamite valuomaduste (kalduvus kahanemistühikute tekkimiseks) uurimiseks.
712. valutook **i** yield; casting yield **v** выход годного
Valandi[te] netomassi suhe kogu metalli millega täideti valuvorm (väljendatuna protsentides).
713. valutsehh → valutöökoda
714. valutöökoda; valutsehh; valuosakond **i** foundry **v** литейный цех; литейное отделение; литейная
Valandite tootmise töökoda (tsehh, osakond).
715. valutööline **i** foundryman; founder **v** литейщик
Valutöökoja (valutsehhi, valuosakonna) tööline.
716. valuviga → valudefekt

717.valuvorm → vorm

718.valuvormi koormamine **i** weighting [a mould] **v** нагрузка формы

Ülemise vormipoolse koormamine jõuga mis kompenseerib vormi täitnud sulametalli tõstejõu vältimaks metalli voolamist vormipoolte vahele.

719.valuvormi õõs → vormiõõs

720.valuõmblus **i** seam **v** просечка; литейный шов

Valandi pinnadefekt, mis on tingitud pragudest vormiseinas või jälg metallijugade liitumisest pinnal.

721.vedel[vormi]segu **i** slurry **v** жидкоподвижная [самотвердеющая] смесь; наливная смесь

Voolav vormi- või kärnisegu, mille abil vormid või kärnid valmivad vaba valu teel koos järgneva kõvastumisega õhu käes. Vedelvormisegud leiavad kasutamist valu puhul kipsvormi ja keraamilisse vormi (vt. *valu keraamilisse vormi; valu kipsvormi*).

722.vedelkahanemine → tardumiseelkahanemine

723.vedelvoolavus **i** fluidity **v** жидкотекучесть

Üks olulisemaid valusulamite tehnoloogilisi omadusi – sulametalli võime täita valuvormi.

724.vedelvormisegu **i** investment **v** огнеупорная суспензия; жидкоподвижная смесь

Tulekindla materjali suspensioon sideainet sisalduvas vedelikus mis mudelile kantuna moodustab vormi. Kasutatakse täppisvalu õhukeseinaliste tervikvormide valmistamisel samuti valus keraamilisse või kipsvormi (vt. *täppisvalu; valu keraamilisse vormi; valu kipsvormi*).

725.ventilatsioon (protsess) **i** venting **v** вентиляция [литейной формы]

Spetsiaalsete avade süsteem gaaside väljutamiseks vormist.

726.ventilatsiooninõel **i** mould venting **v** накалывание [вентиляционных отверстий]; накалывание газоотводов формы

Gaasiläbilaskvust parandavate ventilatsiooninõelade tegemine liivvormi kasutades ventilatsiooninõelu.

727.ventilatsioonikanal **i** vent; whistler **v** вентиляционный канал

Kanal gaaside väljajuhtimiseks vormiõõnsusest või kärnist.

728.ventilatsioonikärn **i** atmospheric [riser] core; pencil core; puncture core

v стержень прибыли атмосферного давления

Kärn suletud valupea ühendamiseks atmosfääriga (vt. *suletud valupea; atmosfäärirõhul toimiv valupea*).

729.ventilatsiooninõel **i** vent vire; pricker **v** вентиляционная игла; душник

Vormimistööriist ventilatsioonikanalite tegemiseks liivvormidesse ja –kärnidesse.

730.vermikulaargrafiit; kompaktiliblegrafiit **i** vermicular-type graphite **v** вермикулярный графит

Vermikulaargrafiidiga malmi e. kompaktiliblegrafiidiga malmi struktuuriosa (vt. *vermikulaargrafiitmalm*).

731.vertikaaltsentrifugaalvalu **i** vertical centrifugal casting **v** вертикальное центробежное литьё

Valumasina vertikaalse pöörlemisteljega tsentrifugaalvalu (vt. *tsentrifugaalvalu*, vrdl. *horisontaaltsentrifugaalvalu*).

732. vesiklaas **i** water glass; waterglass **v** жидкое стекло
Naatrium- või kaaliumsilikaat. Kasutatakse valutööstuses kordkasutusega liivvormide sideainena (vt. *sideaine*).
733. vesinikpoorsus → gaasipoorsus (lahustunud gaasidest tingitud)
734. vibrotraavers **i** vibratory knock-out; pneumatic knock-out **v** вибрационное коромысло; подвесной вибратор; вибрационная траверса
Seadis (vibraatoritega varustatud traavers) valandite vibratsioonide toimel eemaldamiseks kordkasutusega valuvormidest (vt. *väljalöömine*).
735. vildakus → nihe
736. virn[valu]vorm **i** stack of mo[u]lds **v** стопка; стопочная [литейная] форма
Virnvormimisel saadud [valu]vorm (vt. *virnvormimine*).
737. virnvormimine **i** stack mo[u]lding **v** стопочная формовка
Vormi koostamine mitmest eraldi vormitud, üksteise peale laotud vormist, millise täitmine toimub üldjuhul ühist püstkanalit kasutades.
738. viskeproov **i** drop-shatter test **v** проба сбрасыванием
Tehnoloogiline proov koksi tugevuse määramiseks (vt. *koks*; vrdl. *trummelproov*).
739. vooder **i** lining; patching (sulatusahjudel) **v** футеровка
Sulatusahjude, torude, mahutite jt. tehnoloogiaseadmete kaitsevooderdis (vrdl. *vooderdis*).
740. vooderdis **i** facing **v** облицовка; облицовочное покрытие
Metallist valuvormide, näiteks kokillide, survevaluvormide jms sulametalliga kokkupuutuvate sisepinnale kantav, suhteliselt paks, tulekindla materjali (näiteks vormisegu) kiht vormide püsivuse tõstmiseks (vrdl. *vooder*).
741. voolavus; segu voolavus **i** flowability [of moulding sand] **v** текучесть [формовочной смеси]
Vormi- ja kärnisegude tehnoloogiline omadus täita vorm- või kärnkast staatiliste või dünaamiliste jõudude abil tihendades.
742. vorm; valuvorm **i** mo[u]ld **v** литейная форма; форма [литейная]
Valandi vormile vastava õõnsusega vorm, milles sula materjal (metall, polümeer) tardub valandiks.
743. vormi alusplaat; vormilaud **i** bottom board **v** подопочная плита; подопочный щиток
Plaat (laud) vormitud ja koostatud vormi asetamiseks ja transportimiseks (vrdl. *mudeli alusplaat*).
744. vormi[mis]hari **i** banister brush; soft brush **v** смётка
Pehme hari liivvormi lahtisest liivast puhastamiseks.
745. vormi[mis]lusikas **i** spoon tool; scoop **v** ложечка
Lusika-kujuline vormimistööriist liivvormide ja –kärnide viimistlemiseks.

746. vormi[mis]pintsel **i** swab; bosh; water-brush **v** формовочная кисть
Liivvormide käsitsivormimisel kasutatav pintslükujuline tööriist.
747. vormi[mis]masin **i** mo[u]lding machine **v** формовочная машина
Vormide vormimisel kasutatav masin.
748. vormihoidik **i** slip-jacket; mo[u]ld jacket; pouring jacket **v** жакет; формодержатель
Rakis (kast) vormi kooshoidmiseks vormkastiemaldusega vormimisel (vt. *vormkastiemaldusega vormimine*).
749. vormija **i** mo[u]lder **v** формовщик
Vormimisoperatsioone teostav töötaja (vt. *vormimine*).
750. vormijahuti **i** chill **v** холодильник
Vormi või kärni asetatav tavaliselt metallist tükk sulametalli kiirendatud kohtjahutamiseks. Eristatakse sisemisi ja välimisi vormijahuteid (vt. *sisemine vormijahuti*; *välimine vormijahuti*).
751. vormikaabits; kaabits **i** cleaner; lifter **v** крючок
Liivvormide käsitsivormimisel kasutatav tööriist vormide ja kärnide väikeste pindade viimistlemiseks sh kitsastest süvenditest vormisegu eemaldamiseks.
752. vormikalle **i** draft; taper **v** литейный уклон
Püsivormide pindade kalle valandite vormist eemaldamise kergendamiseks.
753. vormikastiemaldusega [valu]vorm **i** removable flask mo[u]ld **v** безопасная [литейная] форма
Eemaldatavas vormkastis vormitud liivvorm (vt. *vormkastiemaldusega vormimine*).
754. vormikuumuti **i** antichill **v** нагреватель
Kohtkuumutusega osa korduvkasutusega vormi seinas tagamaks aeglustatud kohtjahutus (vrdl. *vormijahuti*; *välimine vormijahuti*).
755. vormilabidas **i** mo[u]lding spade; mo[u]lder's peel; mo[u]lder's shovel **v** формовочная лопата; лопата
Liivvormide käsitsi vormimisel kasutatav labidas.
756. vormilaud → vormi alusplaat
757. vormiliiv **i** foundry sand; sand **v** формовочный песок
Valutehnoloogias kasutamiseks sobivate omadustega liiv vormi- või kärnisegude valmistamiseks. Enamkasutatavad on kvartsliid ning mineraalide oliviin, tsirkoon, kromiit, alumiiniumoksiid jt. peenestamisel saadud liivad (vt. *vormimaterjal*; *vormisegu*; *kärnisegu*; *kvartsliid*; *tsirkoon*; *oliviin*; *kromiit*; *alumiiniumoksiid*).
758. vormimaterjal **i** mo[u]lding material **v** формовочный материал
Materjal (nt. vormiliiv) millist kasutatakse kordkasutusega vormide ja kärnide valmistamisel (vt. *vormiliiv*; *vormisavi*).
759. vormimine **i** mo[u]lding **v** формовка
[Valu]vormide ja –kärnide valmistamise protsess vormi- ja kärnisegudest.
760. vormimine põrandal → põrandalvormimine

761. vormimine sulavmudeliga **i** investment mo[u]lding; lost-wax mo[u]lding **v** формовка по выплавляемым моделям
Vormimine õhukese kooriku moodustamisega kergsulaval mudelil (vt. *täppisvalu sulavmudeliga*).
762. vormimine vedelvormisega **i** investing **v** формовка с применением [огнеупорной] суспензии
Vormi moodustamine kõvenevat vedelvormisegu kasutades. Kasutatakse täppisvalu õhukeseseinaliste tervikvormide valmistamisel samuti valu keraamilisse ja kipsvormi (vt. *vedelvormisegu; täppisvalu; valu keraamilisse vormi; valu kipsvormi*).
763. vormimine vormimissaviga **i** loam mo[u]lding **v** формовка в глине [по кирпичу]
Suurte ja keskmiste valandite tavaliselt mudeli kasutamisetä, šablooni järgi vormimine savirikast vormisegu nn. vormimissavi kasutades (vt. *vormimissavi*). Üks iidsemaid vormimismeetodeid, mis on kasutusel aastatuhandeid.
764. vormimine vormkastidesse → vormkastvormimine
765. vormimislaud **i** moulder's bench; mo[u]lding bench **v** формовочный верстак; верстак формовочный
Töölaud vormide ja kärnade valmistamiseks (vormimiseks).
766. vormimisosakond; vormimistsehh **i** mo[u]lding shop **v** формовочное отделение; формовочная
Valandeid tootva ettevõtte osakond (tsehh, töökoda) kus toimub vormimine (vt. *vormimine*).
767. vormimissavi **i** loam; foundry loam **v** формовочная глина
Savirikas vormisegu (üle 35% savi) suurte põrandvormide vormimiseks mudelit kasutamata (vt. *vormimine vormimissaviga*).
768. vormimissäng; põrandvormimissäng **i** mould bed; bed **v** постель
Vormimiseks ettevalmistatud valuosakonna (valutsehhi) põrand.
769. vormimisšabloon → šabloonmudel
770. vormimistsehh → vormimisosakond
771. vormimisvasar **i** mo[u]lder's hammer; mo[u]lder's mallet **v** киянка
Liivvormide käsitsivormimisel kasutatav vasar.
772. vormimurd **i** crush [in a mo[u]ld] **v** обжим формы
Vormipoolte väärast paigaldusest tingitud vormi kohtpurunemine.
773. vorminael **i** mo[u]lder's pin; mo[u]lder's sprig **v** формовочная шпилька; шпилька; формовочный гвоздь
Vormi tugevdamiseks kasutatav nael.
774. vorminihe; vormivildakus **i** mo[u]ld shift; shifted mo[u]ld **v** перекоc формы
Valudefekt valandi ühe osa nihkena teise suhtes, mis on põhjustatud vormkasti või mudeli ebatäpsest asetusest vormimisel või vormi koostamisel (vt. *nihe*; vrdl. *kärninihe*).

775. vormipinne **i** mo[u]ld coating; mo[u]ld facing; mo[u]ld dressing **v** покрытие [форм]
Vormide sisepinnale kantav pinne nii vormi püsivuse suurendamiseks kui ka valandite pinnakvaliteedi parandamiseks (valu korduvkasutusega vormidesse nt. kokillvalu, survevalu) või valandite pinnakvaliteedi parandamiseks (valu kordkasutusega vormidesse nt. liivvormvalu).
776. vormipuuder; mudelipuuder **i** parting powder **v** припыл
Üks piirdeainete eriliik – peenpulbri (grafiit, talk, likopodium jms.) kujul (vt. *piirdeaine*).
777. vormisavi **i** mo[u]lding clay; foundry clay **v** формовочная глина
Valutööstuses vormi- või kärnisegude sideainena kasutatav hea sidumisvõimega savi (vt. *savi*).
778. vormisegu **i** mo[u]lding sand **v** формовочная смесь
Mütmekomponendiline vormimaterjalide segu liivvormide vormimiseks (vt. *liivvorm*; *vormiliiv*).
779. vormisegu niisutus (protsess); vormisegu niisutamine (operatsioon) **i** temper **v**
увлажнение [формовочной смеси]
Märgvormisegu niisutamine veega (vt. *märgvormisegu*).
780. vormisegu osakond; seguosakond; vormisegu tsehh; segutsehh **i** sand shop **v**
смесеприготовительное отделение; смесеприготовительный цех
Osakond (tsehh) vormisegu ettevalmistamiseks.
781. vormisegu regenererimine; vormisegu taastamine **i** sand reclamation; reclamation [of moulding sand] **v** регенерация отработанной смеси; регенерация формовочной смеси
Kasutatud vormisegu töötlemine vormimiseks vajalike tehnoloogiliste omaduste (nt. gaasiläbilaskvus, järelseandvus, tugevus jms.) taastamise eesmärgil.
782. vormisegu säilivus **i** durability of mo[u]lding sand; life of moulding sand **v**
долговечность формовочной смеси
Ajavahemik mille kestel vormisegu on veel kasutuskõlblik (vormimiskõlblik).
783. vormisegu tsehh → vormisegu osakond
784. vormitint → süsinikvärv
785. vormivildakus → vorminihe
786. vormivärv **i** mo[u]ld wash; wash **v** краска литейная; краска формовочная
Peenestatud rasksulava materjali (nt. grafiit, kvarts, tsirkoon, magneesium jms.) suspensioon vedelikus (nt. vesi, bensiin jms) vormide ja kärnide pinnale kandmiseks (vormipinde saamiseks) valandite pinnakvaliteedi parandamiseks ja/või püsivormide püsivuse suurendamiseks (vt. *vormipinne*).
787. vormiõõs; valuvormi õõs **i** mo[u]ld cavity **v** полость формы
Vormi sisemine õõnsus, mis valamisel täitub sulametalliga.
788. vormkast **i** flask; moulding box **v** опока
Rakis vormisegu hoidmiseks vormimisel; transportimisel ja sulametalliga täitmisel.
789. vormkastieemaldusega vormimine **i** removable flask mo[u]lding **v** формовка в съёмных опоках; безопочная формовка

Vormimine spetsiaalses rakises (äratõstetavas vormkastis) mis pärast vormi valmimist eemaldatakse ja asendatakse vormihoidikuga (vrld. *vormkastvormimine*; *vormkastita vormimine*, vt. *äratõstetav vormkast*).

790. vormkastita vormimine **i** flaskless mo[u]lding **v** безопасная формовка (без применения опок)
Väikeste valandite masinvormimine vormkaste kasutamata. Vormimine toimub vormi[mis]masina kambris (vrld. *vormkastvormimine*; *vormkasteemaldusega vormimine*).
791. vormkastvormimine; vormimine vormkastidesse **i** flask mo[u]lding; box mo[u]lding **v** формовка в опоках; формовка опочная
Vormimine üldjuhul kahte (ülemisse ja alumisse) vormkasti (vt. *vormkast*; vrld. *vormkastita vormimine*; *vormkasteemaldusega vormimine*).
792. võrdtelgkristallide piirkond **i** zone of equiaxial crystals **v** зона равноосных кристаллов
Valandi või valuploki sisemine, võrdtelgkristallstruktuuriga piirkond (vrld. *kiirjahtumisi piirkond*; *sammakristallide piirkond*; vt. *võrdtelgkristallstruktuur*).
793. võrdtelgkristallstruktuur **i** equiaxed crystal structure; equiaxed grain structure **v** равноосная структура; структура с равноосными кристаллами
Metalli võrdtelgsete kristallidega struktuur (vrld. *sammakristallstruktuur*).
794. välimine vormijahuti **i** external chill **v** наружный холодильник
Suurendatud soojusjuhtivusega või spetsiaalselt kiirendatult jahutatav osa kordkasutusega vormi seinas tagamaks kiirendatud kohtjahutus (vt. *vormijahuti*; vrld. *sisemine vormijahuti*; *vormikuumuti*).
795. väljajooks **i** runout **v** прорыв металла
1. Sulametalli ettenägematu väljavalgumine [valu]vormist, valukopast, sulatusahjust.
2. Metalli ettenägematust väljavoolust vormist, mis põhjustab vormi mittetäieliku täitumise, tingitud valudefekt..
796. väljalaskeava **i** taphole; tap[ping] hole **v** лётка; выпускное отверстие
Ava metallurgilistes ahjudes (peamiselt šahtahjudes – vagranka, kõrgahi) sulametalli või räbu väljastamiseks.
797. väljalaskerenn; ärajooksurenn **i** launder; lander **v** сливной желоб; выпускной желоб
Kanal (renn) sulametalli transportimiseks sulatusahjust koppa.
798. väljalöödavus **i** shakeout property; knock-out ability **v** выбиваемость [смеси]
Vormi- või kärnimaterjali tehnoloogiline omadus iseloomustamiseks raskust nende eemaldamisel jahtunud valandilt.
799. väljalöömine **i** shakeout; shake-out; knock-out **v** выбивка [литья]; выбивка [отливок]; выбивка [опок]
Tardunud ja kindla temperatuurini jahtunud valandite kordkasutusega valuvormist eemaldamine (väljalöömine).
800. väljalöömisrest **i** shake-out grid; shakeout grid; knock-out grid; knockout grid **v** выбивная решетка; решетка для выбивки опок
Seadis valandite väljalöömiseks kordkasutusega valuvormidest (vt. *väljalöömine*).

801. väljapõletus (protsess); väljapõletamine (operatsioon) **i** burnout **v** **выжигание**
[модели]
Valuvormi kuumutamine kõrgetel temperatuuridel mudelijääkide eemaldamiseks täppisvalu (vt. *täppisvalu*).
802. väljasulatatav [valu]mudel **i** heat disposable pattern; investment pattern **v**
выплавляемая модель
Kordkasutusega, kergsulavast segust mudel kasutamiseks sulavmudeliga täppisvalu (vt. *täppisvalu sulavmudeliga*).
803. väljasulatatava mudeliga täppisvalu → täppisvalu sulavmudeliga
804. väljasurumisvalu **i** displacement casting **v** **литьё выжиманием**
Suuregabriidiliste õhukeseinaliste valandite tootmine sulametalli vaba valamise teel avatud vormipoolte vahele koos järgneva üleliigse sulametalli väljasurumisega vormipoolte sulgumisel.
805. väljatõmbamisega vormi[mis]masin **i** stripping-plate moulding machine; plain stripper **v** **вытяжная формовочная [литейная] машина; формовочная машина с протяжной доской**
Vormi[mis]masin mudeli (mudelplaadi) eemaldamisega liikumatult vormkastilt väljatõmbamise teel või liikumatult mudelilt (mudelplaadilt) vormkasti ülestõstmise teel (vt. *vormi[mis]masin*; vrld. *pöördlauaga vormi[mis]masin*).
806. väljatõmmatav mudel; strippmudel **i** stripping pattern **v** **модель с протяжкой**
Mudel kasutamiseks mudeli väljatõmbamisega vormi[mis]masinatel (vt. *vormi[mis]masin*).
- Õ**
807. õhkuivtugevus; tugevus õhkuivatatult **i** air-dried strength **v** **прочность после сушки на воздухе**
Õhus kuivatatud vormi või kärni materjali tugevus. Määratakse valdavalt surve-, nihke- ja tõmbekatsel (vrld. *kuivtugevus*; *märgtugevus*).
808. õhu kaasahaaramine; õhu neeldumine **i** air entrapment; air aspiration **v** **поглощение воздуха**
Õhu (gaaside) kaasahaaramine sulametalli turbulentsel voolamisel valukanalites.
809. õhu neeldumine → õhu kaasahaaramine
810. õhukeseinaline valand **i** thin-wall[ed] casting; thin-section casting **v** **тонкостенная отливка**
Funktsionaalsest ja valutehnoloogilisest seisukohast minimaalselt võimaliku seinapaksusega valand (vrld. *paksuseinaline valand*).
811. õhutühik **i** air hole; air inclusion **v** **воздушная раковина**
Gaasitühik, mis on tingitud õhu sattumisest väliskeskkonnast sulametalli ja eraldumisest tardumisel (vrld. *gaasitühik*).
812. õõneskehade tsentrifugaalvalu → täistsentrifugaalvalu

813. õõnesmudel **i** hollow pattern; buil-up pattern **v** пустотелая [литейная] модель
Sisemis[t]je õõnsu[s[t]je]ga mudel (vt. *mudel*).

Ä

814. ärajooksurenn → väljalaskerenn

815. äratõstetav vormkast; eemaldatav vormkast **i** slip flask; taper flask **v** съёмная опока
Vormimisjärgselt kergelt eemaldatav, kooniliste sisepindadega vormkast vormkasti eemaldusega vormimisel. Asendatakse vormihoidikuga (vt. *vormkasti eemaldusega vormimine*; vrld. *liidendvormkast*).

816. äravõetav osa **i** loose piece **v** отъёмная часть [оснастки]

1. Mudeli valuvormist eemaldamist kergendav ja viimasena äravõetav osa, mis jääb vormi kuni mudeli põhiosa väljavõtmiseni (vt. *mudel*).

2. Kärni kärnkastist eemaldamist kergendav osa, mis jääb kärni külge kuni kärnkastist väljavõtmiseni (vt. *kärn*; *kärnkast*).

Ü

817. ühenduskael **i** gooseneck **v** гузнец

Kanaliga mahuti sulametalli kogumiseks tiiglis ja pressimiseks survvealuvormi kuumsurvekambriga survealumasinates (vt. *survevalu*; *survealumasin*; *kuumsurvekambriga survealumasin*).

818. ühepoolne kärnitugi **i** stem chaplet; single-headed stud; stalk pipe chaplet **v**

односторонняя жеребейка; жеребейка с одной ножкой

Ühe toetuspinnaega kärnitugi (vt. *kärnitugi*; vrld. *kahepoolne kärnitugi*).

819. üheõõneline pressvorm → üheõõneline survealuvorm

820. üheõõneline survealuvorm; üheõõneline pressvorm **i** single-cavity die **v**

одногоздовая перссформа

Survealuvorm ühe valandi saamiseks ühe valutsükli (pressimistsükli) jooksul (vt. *survevalu*; *survealuvorm*; vrld. *mitmeõõneline survealuvorm*).

821. ühtne vormisegu **i** unit sand; system sand **v** единая [формовочная] смесь

Vormi- või kärnisegu, mida kasutatakse samaaegselt nii mudeli- kui täiteseguna. Kasutatakse valdavalt masinormimisel (vt. *vormisegu*; vrld. *mudelisegu*; *täitesegu*).

822. ülaasetusega kompensaaator → ülaasetusega valupea

823. ülaasetusega valupea; ülaasetusega kompensaaator **i** top riser; top feeder [head] **v**

верхняя прибыль; прибыль прямого действия

Valupea paigutusega otse vormiõõnsuse (valandi) kohal (vt. *valupea*; vrld. *külgasetusega valupea*).

824. ülatoitekanal; haritoitekanal **i** top gate; top ingate; drop gate **v** верхний питатель;

верхний литник

Toitekanal sulametalli vormiõõnde juhtimiseks ülevalt (vt. *toitekanal*; vrld. *alltoitekanal*; *eralduspinnatoitekanal*; *korrustoitekanal*).

825. ülekuivatus (protsess) **i** overbaking **v** пересушка

Kärnide ja valuvormide ülemäärastel kõrgel temperatuuril kuivatus (vt. *kuivatus*).

826. ülemine osa **i** core **v** верхняя часть [оснастки]
Valuvormi, vormkasti, mudeli ülemine osa (ülemine pool).
827. ülemine poolvorm **i** core; top half mould **v** верхняя полуформа
Vormi ülemine (pealmine) pool kahte vormkasti vormimisel (vrđl. *alumine poolvorm*).
828. ülemine vormkast **i** core; top mo[u]lding box **v** верхняя опока
Vormkast ülemise vormipooli vormimiseks (vt. *vormkast*).
829. ülepuistamine **i** sprinkling; powdering **v** присыпка; обсыпка
Mudeliplokki katvale niiskele suspensioonile tulekindla puistematerjali pealepuistamine täppisvalu (vt. *täppisvalu*).
830. ülerõhul toimiv kompensaator → ülerõhul toimiv valupea
831. ülerõhul toimiv valupea; ülerõhul toimiv kompensaator **i** pressure head **v** прибыль с газовым давлением; газовая прибыль
Valupea (üldjuhul suletud valupea) , mis toidab valandit atmosfäärirõhku ületaval rõhul (vt. *valupea*; vrđl. *atmosfäärirõhul toimiv valupea*).
832. ümarsilur **i** circular bead; flange bead **v** полозок
Liivvormide ja –kärnide halvasti ligipääsetavate ümarpindade silumiseks kasutatav S-kujuline tööriist (vrđl. *silur*; *nurgasilur*).